

boldogított; kiről meg van írva, hogy «szeretett, szenvedett, dalolt»; unokatestvérem Szász Pólié, kinek nevét, Iduna név alatt, néhány meleg, érzelmes dal tartja fenn az irodalomban is. Viszonyunkat némi félreértés s szülőinek rábeszélése megszakította ugyan egy kis időre, de szívét nem fordíthatta el tőlem. Azonban másnak lőn odaigérve s ez — annyi szenvedésének s kora halálának is valódi oka — engem a *Menyasszony* vagy (I. 18.) című szenvedélyes kifakadásra készítetett. S mielőtt kibékültünk s egymáséi lehettünk volna (*Történetünk* I. 74.), kis regényem második fejezetében egy ragyogó alak tűnik föl, éj hajakkal, lángoló szemekkel s oly szép lélekkel és nemes szívvvel, mint elragadó bájakkal. A szerelmi mámor e korából. — mely fénylő világú esett az engem is magával sodró forradalom lezajlása utáni sötét korszak kétségbeesésébe, mikor bujdosásban, atyámmal s több erdélyi bujdosóval együtt a roffi Borbély-család áldott körében találtam menedéket, — való az első kötet néhány szenvedélyes dala (*Szép májusi* 27. *Babonám* 37. *Szenvedély* 38. *Éj hajadnak* 48. *Titkos szerelem* 50. *Nászkoszorúval bár...* 56.); s mikor ez elmúlt s Idunát birtam s elvesztettem s annyi szomorú dalban elsíratam, sőt mikor már életem boldog révét végkép megtaláltam is, — még neki szólnak egy régi érzés meleg utóhangjai: *Évek múlva* (I. 193.) *Husz év múlva* (II. 183.) *Harminez év múlva* (II. 407.).

Időközben nevelőset vállaltam Gömörben, a bejei derék Szentmiklóssy-családnál, melynek kebelében valódi otthon, anyai és testvéri szeretetet találtam; s Tompával megismerkedve és példáján lelkesedve, a papi hivatalra készültem, melyre, letett vizsgáim után, 1851. nyarán becsáttattam ki Apostol Pál tiszánineni református szuperintendens által.

Idunát Nagy-Kőröse vittem, hova még azon a nyáron választattam meg, előbb a magyar nyelv és irodalom tanszékére, de azt — hogy az iskola Aranyt megnyerhesse — a matematika tanszékével önkényit fölcseréltem. Életemnek s irodalmi tevékenységemnek itt új szakka nyílt. Oly társak körében, mint Arany, Jánosi, Mentovics, Ács Zs., stb. nagyobb munkásságra éreztem ösztönözve magamat. A mellett hogy verseltem, megénekelve a *Kis lakót* (I. 80.), melybe kedvesemmel költöztem s a *Boldogság-ot* (I. 83.), melyet keblén élveztem, Jánosi és Mentovics társaságában tankönyveket irtam és fordítottam s apám Algebráját rendeztem sajtó alá. De megkezdtem műfordítói pályámat is, melyre utóbb költői munkásságom súlypontja esett. Lefordítottam Moore *Paradicsom és Peri-jét* s vagy ötven dalát s azokat — 40 pengő krajezáros előfizetés mellett, a mi akkor éppen legnagyobb dívatjában volt s nekem ezeken felül előfizetőt hozott — kiadtam egy csinos kis füzetben. A siker többre bátorított s Beranger, Byron, Burns, Hugo Viktor, stb. fordításába kezdtem.

Idunát azonban hosszas szenvedési alig másfél évi boldog együttélésünk után sirba vitték. Szívemet összetörve érzém, midőn őt a *Nagybíróni temetőbe* (I. 99.) letettem. Nem maradtam tovább a nekem oly gyászos helyen s elfogadtam a kecskeméti egyháztanács meghívását. Azonban ez az év (1853.) a gyász éve volt nekem. Októberben atyám hirtelen meghalt. Anyám, még három neveletlen öcsémmel, özvegyen maradt. S hogy őt magamhoz vehessem s vigasztalhasam, elfogadtam a kezdővásárhelyi egyház meghívását lelkipásztori székébe. Erdélyi keleti havasai közt, Háromszék gyönyörű rónáján, az engem minden felől környező szeretet közepette, lelkesedéssel folytatott papi hivatalomban, az *Úr házában* (I. 182.) nyu-

godt és munkás életet élhettem volna, ha az eltemetettek utáni bánatom nem rág vala folyvást szívemen. Hosszu sora a daloknak, melyek az 1853—1857 közötti négy évet csaknem egészen betöltik, tartja fenn, kötetemben, Iduna emlékezetét, míg a *Csöndes búval* (I. 210.), négy évi gyász után, enyhültnek látszik.

1857. tavaszán Kun-Szentmiklósról költöztem, lelkészül választván meg. Közélebb jöttem az irodalmi világhoz s ez volt szerencsém. S még nagyobb, hogy itt ismertem meg azt, ki szívemet mélyebb s állandóbb szerelemre gyulasztotta az eddigienél s testi és lelki szépsége varázsával, elméi, szív- s jellemkincsével örökre lebilincselte. Bibó Antónia 1858. márczius 28-án lépett velem oltárhoz. S az *Uj érzelmektől* (I. 215.) kezdve egész maig, költészetemnek legfőbb tárgya lőn, úgy hogy ettől kezdve költeményeimnek több mint fele, általán sugallva, hozzá szól. Nem fogom idézni valamennyit, még a főbbeket sem; az olvasó meg fogja látni, hogy a szerelem s valódi boldogság illata áthatotta az egész kötetet, mint a levendula a fehéreműt, mely közé gondos női kezek rakták. Házasságunkat az ég számos gyermekkel áldotta meg. Az elsőket elvesztettük s a *Kis Ilonka emlékezte* (I. 324.), a bánatos dalok egész sorozatának adott létet s még *Két év múlva* (I. 338.), sőt *Tíz év múlva* (I. 340.) is megzendítette a lant és a szív fájó hurjait. De azután sorban következtek gyermekeink, hatan, épségökkel, szépségökkel egyre fokozódó szülői örömöket okoztak. Költeményeimből nekik is jó rész jutott, olvasd a sok közül a *Husvételben* (I. 346.), *Családi kép* (I. 374.), *Fiam születésekor* (II. 36.), *Íróasztalomnál* (II. 294.), *Szobámban* (II. 314.), *Leányom esküvőjén* (II. 400.) címűeket.

Életem a hivatal, családi boldogság s irodalmi munkásság közt oszlott meg. Ez utóbbi, mióta az akadémia (1858) s a Kisfaludy-Társaság (1860) tagjává választott, egyre nagyobb mérvet öltött. Itt csak költői munkásságonról akarok egy pár adatot nyujtani. Lyrai s eredeti költeményeim annak csak kisebb részét teszik. Annál nagyobbat s bizonyára — aránylag legalább — érdemesebbet is műfordításaim. Ezek kiterjeszkedtek a német, francia, angol költővilág legkiválóbbjainak műveire; s először kisebb gyűjteményekben, majd (1870) három erős kötetben összegyűjtve jelentek meg, *Kisebb műfordítások* cím alatt, melyekhez — a mi azóta hozzájuk járult, de még összegyűjtetlen, legalább egy negyedik hasonló kötetet tenne ki. Ezekben kívül van Götthe lyrai költeményeiből két kötet, Shakspeare-nek nyolcz drámája, Hugo Viktornak kettő, Molière-nek hét vigjátéka; az egész Nibelung-ének; Tennysontól négy Király-idyll; Firduszitól (Shack szerint) nagyobb részletek; s végre a Dante Divina Comédiájából mintegy harmincz ének, tehát az egésznek közel egyharmada, jegyzetekkel és tanulmányokkal kísérvé. Befejelhetem-e valaha?... Drámai kísérleteimmel nincs mit dicsekedni; bár egyik (*Fráter György*) akadémiai pályadíjt, kettő (*Herodes és József császár*) dícséretet nyert: a színpad tűzpróbáját nem igen állották ki. Valamivel több szerencsém volt az eposz terén. Három nagyobb epikus művem (Trencsényi Csák, Álmos, Salamon) Nádasdy-jutalmat nyert; mások, kisebb költői beszélyek: *Zrínyi a költő*, *Lozárdi Zsuzsanna*, *Lozárdi Zsuzsanna szönyege*, *Jolán*, *Hedvig*, külön vagy gyűjteményekben jelentek meg. Mind a két társaság kebelében — számos felolvasáson kívül — mint ünnepélyi szónok emlékezésedekkel s ódákkal, többnyire egyenes megbízásból — így Csengery, Lukács Móricz s Arany és legutóbb Greguss ravatalánál rövid gyászbeszéddekl — sokszor léptem föl; s az ünnepi óda műfajában azonban kívül is, sok helyett, országzerte.

1863-ban szabadszállási lelkész lettem s innen 1865-ben országgyűlési képviselő. Teljes meggyőződéssel csatlakoztam a Deákpárthoz, de a politika soha sem volt elemem. 1867-ben Eötvös felszólítására, beléptem a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumba, mint osztálytanácsos. 1869-ben Pestmegye, 1872-ben a Jászkunság tanfelügyelőségét vettem át, de 1873 végén Trefort ismét visszahítt a miniszterium kebelébe, hol előbb a protestáns, görögkeleti és zsidó vallásügyek vezetését, később a felső s részben a közép oktatás ügyeit bíztam s 1876-ban miniszteri tanácsossá mozdított elő.

Hivatali elfoglaltatásom teljesen megfelelt lelkem irányának s alkalmat nyujtott nekem a közoktatás ügyének szolgáltni s a közmívelődés legfőbb érdekeit — csekély tehetséggel bár, de a nemzet jövőjébe vetett erős hittől táplált buzgósággal előmozdítani, azonban bár mily terhes volt is időnként, nem vonhatott el az irodalomtól, melyre folyvást minden szabad időmet fordítottam. Miután annyiszor hallottam barátaimtól s idegenektől a kérdést: hol veszem az időt annyi mindenre, talán nem lesz szerénytelenség, ha erre itt egész egyszerűen megfelelek. Az idő beosztása, minden óra felhasználása, s mindig teljes odaadás annak, a min épen dolgozom: ime a titok megfejtése. — Reggel újságokat olvasok; délelőtt 9-től 2 óráig a hivatal, a nap többi része, olykor este 11-ig, tovább semmi esetre, az irodalomé s irodalmi társaságoké, ülések s bizottságok; a téli szakban hetenként háromszor színház, majdnem egyetlen szórakozásom s mindenek fölötti élvezetem. Lefekvés után egy-két óra, az ágyban, olvasás. Így van beosztva napom. S e kis kitérés után folytatom, vagyis inkább befejezem.

1867-ben Pákh Albert halálával te vetted át a «Vasárnapi Ujság» szerkesztését. Én a lapnak alapítása (1854) óta munkatársa voltam, de most, szerkesztőségem alatt, az addig nál jóval nagyobb munkatért nyertem benne, sőt pár évig, mint főmunkatárs, a szerkesztés gondjaiban is osztoztam. A fővárosból 1872-ben Halasra költöztemmel ez megszűnt ugyan, de belmunkatársad maradtam, s számtalan kisebb-nagyobb cikks apró közleményen kívül, talán egy pár százra menő életrajzot s néhány Verne-féle és egy pár angol regény kivonatát átdolgozását szolgáltattam a lap számára. Valóban, jókora könyv lenne abból, a mit csak a «Vasárnapi Ujság»-nak dolgoztam. Pedig nem volt tekintélyes lap és folyóirat az utóbbi 25. esztendőben, melybe egyszer-másor, vagy folyvást ne irtam volna. Eredeti s fordított verseknek számos értekezést, irodalomtörténeti, aethetikai, kritikai tanulmányt közöltem; hozzászóltam a közmívelődési, különösen az egyházi és a közoktatásügyi kérdésekhez, stb. stb.

1876-ban a budapesti egyetem az egyetemes irodalomtörténet magántanárává habilitált s e minőségben négy féléven át adtam elő a világirodalom nagy époszairól (ez előadásaimból lett hasonló című két kötetes munkám), két féléven a francia klasszikus dráma három fejről: Corneille-, Racine- és Molière-ről, egyszer pedig az Arthur-mondakörrel és Tennyson Király-idylljeiről. Ez utóbbi kétrendbeli előadásaim még feldolgozásra várnak.

Mert, barátom, még nem akarom letenni a tollat. Annak, a mit akartam, magam elé tüzetem s kezdettem, felét végeztem el. Hajh, pedig időmnek felénél sokkal többet megemésztettem már. 54-dik évemet taposom; kezdem érezni néha a fáradtságot. De belefáradást, a munka megadását még soha sem éreztem. Még élvezem a *Szép-életet*, melyet egyik költeményemben

(II. 319.) festeni igyekeztem s melyet kedvesemmel a késő aggkorig akarok élvezni, mint *Philemon és Baucis* (II. 342.). A szerelem s szeretet még heviti keblemet s ezt mondja legutolsó versem is, melylyel gyűjteményemet befejeztem (*Ne hidd...* II. 418.). Még meglepődést talállok becsületes szegénységemben, melyet — annyi munka után is, — nem szégyellek, sőt büszkén emlegetek verseimben, s hivatalomban is megőrzött függetlenségemben, melynek érzetét a munka öntudata táplálja bennem; még gyönyörrel merengek a természet szépségein, mint annyi versemben, melyet annak bájai sugalltak, s a nagyok és nemesek, a küzdők és vértanúk iránti bámulatom nem fogy, ha tán megírtam is utolsó ódámat.

Ime, kedves barátom, életemnek vázlatosan a papírra vetett képe! Rendelkezésemre bocsátom e vonásokat. Végy el belőlök, vagy tégy hozzájuk a mit akarsz; de irántad való barátságomhoz s lapod iránti hűségemhez tenni nincs mit s azokból elvenni semmit sem hagyok.

Isten veled,

Budapest, 1882. december 20.

barátod
SZÁSZ KÁROLY.

A FECSKE.

Szász Károly költeményeiből.

Csakhogy megint, megint lehellek,
Széld tavasz könnyű lege!
A rügy fakad, virágok kelnek,
És éltet a nap melege.
Mosolygva nézek földre, égre,
És járok-kelek vidorán.
Oh csakhogy ő is itt van végre:
— A fecske, az én madaram!

Ereszbenben tavalyi fészke,
S a hű madár reá talált.
Kívül-belől jól körül nézte,
Párjával szót vált s bele szállt.
Ha rongált: egy kis sárt keresnek,
Küszagatják gondosan;
Sárház is jó az énekesnek...
— A fecske az én madaram!

Igaz, én későn szoktam kelni,
De hajnaltajt föl érezek.
Hallom a fecskét énekelni,
Ablakom gyönyörtől rezeg.
Álmomba beszövedik a dal,
S lesz álmod édes, gondtalan,
Tele csevegő gyermek hanggal...
— A fecske az én madaram!

Majd, oly puhák, mint a lehellet,
A fészek tollas rejtekén
Picizke kis fecskék kikelnek
Jó gondos anya melegén.
Most csak csipognak, csiripelve,
A röptülés még hátra van;
Ugy reszket értök anyja keble...
— A fecske az én madaram!

És ott röptül... hogy tovavillan!
Mily kört bejár egy percz alatt!
Nincs több könnyűség szárnyas nyilban,
És nincs oly gyors a gondolat!
Majd magosan lövellve repdes, —
Most a hullámfodros folyam
Színén csap el... s tolla se' vedes!...
— A fecske az én madaram!

Öltözve talpig feketébe,
Kis melle hófehér csupán:
Ő a szabad szegénység képe,
Mely nem vágy csillogás után.
De zárd rabságba: oda kedve,
Kalitja légyen bár arny,
Nem dall, alél, meghal epvede...
— A fecske az én madaram!

KÖLTEMÉNYEK PRÓZÁBAN.*

Írta: TURGENYEV SZ. IVÁN.

Oroszból fordította: Csöpey László.

I.

A bolond.

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy bolond.

Sokáig élt ő kelme gond nélkül füttyö-része. Egyszer csak azt hallja, hogy mindenütt mint eszelen oktondírol beszélnek felőle.

Ezért nagyon elbusolta magát és azon kezdett töprenkedni, hogyan vessen véget e kellemetlen hírek.

Addig főzte a taplót, míg kifundált valamit... És ha már kifundálta, meg is cselekedte. Ismerőssel találkozik az utcán, a ki nagyon kezd dicsegni ennek és ennek a híres festőnek a műveit...

— De kérem! — kiáltja föl a bolond. — Ez a festő rég a lomtárba került már... Hát ezt se tudja? — No, ezt nem vártam öntől... Ön — elmaradt a világtól.

Az ismerős megrémült és — magáévá tette a bolond nézetét.

— Mily nagyszerű művet olvastam ma! — mondja egy másik ismerőse.

— Ugyan, ugyan! — kiált föl a bolond. — Hogy el nem pirul! Hisz ez a mű az ördögnek sem kell; rég keresztet vetettek már arra! És ön ezt nem tudja? — Ejnye, be elmaradt a világtól.

Megrémült ez is és igazat adott a bolondnak.

— Mily bámulatos egy férfiú az én N. N. barátom! — mondja a bolondnak egy harmadik ismerőse. — Ez aztán az igazi nemes lelkű ember!

— De kérem! — kiált föl a bolond. — N. N. törülmetszett semmirekellő! Kifosztotta egész atyafiságát. Ugyan ki ne ismerné őt! Ön — elmaradt a világtól.

A harmadik ismerős szintén megijedt, és eszerben hagyva barátját, átpártolt a bolondhoz. És eszentul bármít és bárkit dicsérték is a bolond előtt, válasza mindenre ugyanaz volt:

— Hagyja el, kérem, ön elmaradt a világtól. Sőt olykor azt jegyzé meg csipősen: — Hát ön még mindig hiszen a tekintélyben? «Rossz ember! Eszes ember!» kezdik róla mondani ismerősei. — «De mily okos fő!» «És mily éles nyelvű!» — tóditák mások. — «Oh, valódi tehetség!»

Utóvégre is az sült ki belőle, hogy egy szerkesztő megbizta a kritikai rovat vezetésével. És most a bolond ítelt mindenki és mindenek fölött, nem változtatva és nem hagyva el felkiáltásait.

És most ő a tekintély, a ki az előtt oly nagy híhót csapott a tekintély ellen, — és az ifjuság tömjenez neki, és — retteg tőle.

De hát mit is teyegen a szegény ifjak? Bár nem érdekel meg a tömjént — szelében beszélik, — de ha nem tömjenezünk, hát belekerülünk a világtól elmaradtak sorába!

Ime a bolond élete a grávák közt.

* Az itt közölt «Költemények prózában» nem képeznek egészet, és csupán ama reflexióknak és ötleteknek szelleményei, melyek a költő életében az utolsó öt év alatt különböző behatások folytán keletkeztek. Maga Turgenyev így ír róluk: «Ne olvassa egyszerre végig az olvasó a «Költemények prózában», mert bizonyára megszállná az unalom, és a könyv kihullana a kezéből. Olvassa el részenként; egyiket ma, másikat holnap, — így talán egyik-másik mégis csak megindítja lelkét...» A költő «Senilia» ezimet adott nekik, és csak a «Vjesznik Jeoropy» (Európai Hírök) ezimet orosz havi szemle szerkesztőjének kérésére változtatta meg a fentire, mely alatt ötven kisebb darabka jelent meg az említett orosz folyóirat decemberi kötetében.
A fordító.

II.

A veréb.

Épen vadászatról tértem vissza és a kerti fasor közt ballagtam. Vadászebem ott futott előttem.

Egyszer csak meglasztija lépteit és szimatolni kezd, mintha vadat érezne.

Végig tekintek a fasoron, és látok egy fiók verebet, sárga szegélylvel a csőre körül és mohos pehelylvel a fején. Az istenadta állatja kicestett a fészekből (a szél erősen lengette a fasor nyírfaít) és mozdulatlanul ült, geomoltalanul terjesztgetve alig tollasodó szárnyait.

Ebem lassan közeledett feléje, de im a közél fáról lerepül egy fekete begyű vén veréb, mint a kő esik le a kutya orra elé, — és magából kikelve, felborzolt tollakkal, kétségbeesett csiripeléssel kettőt-hármat ugrik az eb fogas, táított szája felé.

Menteni jött, testével fedezni magzatát... egész valója remegett a félelemtől, hangja vadul hörgött, szinte elalélt, s önmagát veté áldozatul!

Oh mily óriás szörnyetegnek tetszetett neki ez az eb! És ő mégsem maradhatott nyugodtan a magas, veszély nélküli ágon... Erejét felülmúló erő hajtá le onnét.

Kutyám megállt és habozott... Nyilván ő is érezte ez erőt.

Siettem elhívni a megzavart ebet — és áhitattal lelkemben távoztam.

Ugy bizony; hiába nevetnek! Meghódoltam e parányi, hős madárka előtt, meghódoltam szerető érzésének.

A szeretet, gondoltam magamban, erősebb a halálnál, és a haláltól való félelemnél. Egyedül és csupán egyedül a szeretet tartja és mozgatja az életet.

III.

A két dűsgazdag.

Valahányszor magasztalják előttem a gazdag Rothschildot, a ki óriási jövedelméből ezreket fordít gyermeknevelésre, betegeket ápolására és az elaggottak gondozására, — én dicsőítem őt és meghódolólok előtte.

De azért minden dicsőitésem és hódolatom mellett sem feledhetem el a pórcsaládot, mely lerokkadással fenyegető házába fogadta rokonnk árva lánykáját.

— Ha magunkhoz veszszük Katiczát, — mondja az asszony, — ráköltjük utolsó fillérünket, nem lesz min sőt venni, hogy megsózzuk ételünket...

— Se baj... megszesszük sőtalanul, — felelé a ferje.

Oh be távol van Rothschild e pórembertől!

IV.

A scsi.*

Az özvegyasszonynak egyetlen fia halt meg, husz esztendősen legény és első munkás a faluban.

A földes asszony értesülve az özvegy vesztéséről, meglátogatta őt a temetés napján.

Ottthon találta az özvegyet.

Ott ült a szoba közepén az asztalnál, előtte a fazék, a melyből jobb kezének szabályos mozgásával kanalázta a sovány csit és nyelte, kanált kanál uton.

Arca elborult és torzult volt; szemei dagadtak, vörösek a sirástól... de azért oly egyenesen ült, mintha a templomban volna.

«Istenem! — gondolta az urnő! — Ő tud emi ily pillanatban... mily durva érzésűek ezek!»

És emlékezetébe idézte az urnő, hogy mikor néhány év előtt elhalt kilencz hónapos

* Scsi = meleg víz, s benne néhány tézstadarab.

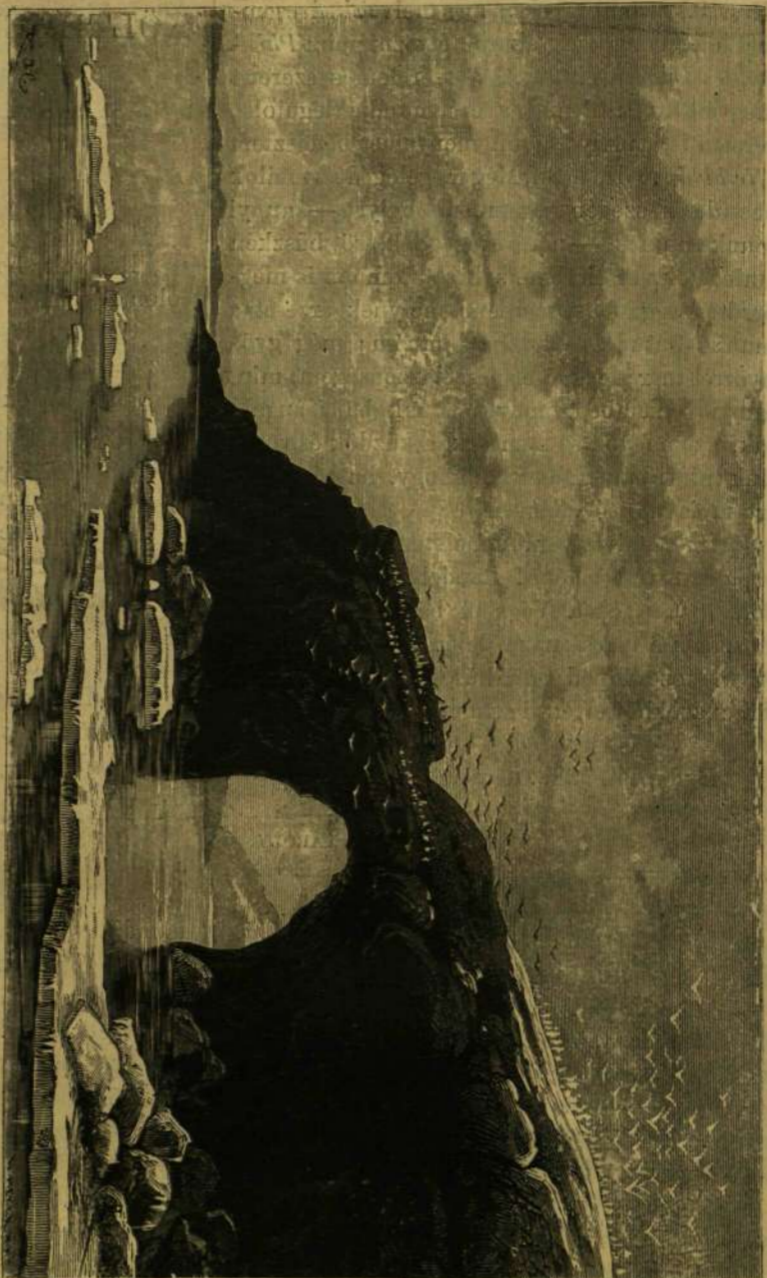

A 'VEGA' TISZTI SZOBÁJA.

NORDENSKILD ÉSZAKSARKI ÚTASÁSBÓL.

A 'VEGA' ÉNNEFÉLÉYES FOGADTALYASA, STOCKHOLMBAN.

SIRÁLYOK KÖLTOHETTYE A KARAI TENGER SZIGETÉN.

A 'VEGA' HAJÓ TELI SZÁLLÁSON A BIRNING-SZÖRÖS FÖLÖTT.

"TŰZ VANI!"

leánya, fájdalommal lemondott arról, hogy Pétervári környékén pompás nyaralót béreljen, — és az egész nyarat a városban tölti! — Az asszony csak tovább ette a sejt.

A földes asszony nem bírt többé magán uralkodni.

— Tatyána! — szöjt, — ámulatba ejtsz! Mit csinálsz! Hát nem szeretted a fiadat? Hogy lehet ilyenkor étvágyad? Hogyan eheted ezt a hitvány sejt?

— Vaszjám meghalt, — mondá halkan az özvegy és a fájdalom könnyei újra végig gördültek arcán. — Most már végem van nekem is: élve vágták le a fejemet. De a scsi ne menjen kárba, hisz meg van sózva.

Az urnó csak vállat vont és — kitámolygott. Ő olesón jutott ám a sóhoz.

V.

A falu.

Julius hó utolsó napja van; ezer versznytüre körültem csupa Oroszország, merő hazai föld.

Egyetlen kék szín borítja a mennyboltot; egyetlen felhőske van rajta, — se nő, se apad. Szélcsend, forróság uralkodik... a levegő akár a most fejt tej!

A pacsiarták zengenek, turbékolnak a nagyfejű galambok, csöndesen röpkednek a fecskék, prüsszögve riágnak a lovak, az ebek némán állnak s csóválgatják farkukat.

Füstszag is érzik, füstszag is áradoz, belévegyül egy kevéske kátrányillat és börgöz is. A kender már erőbe van és terjeszti nehéz, de kellemes illatát.

Mély, hepehupás a dülő út. Peremén néhány sor arnyas rekettye pompáz. A dülő hosszában vígan lejt az ér; medrében a parányi kövecsek szinte reszketnek a fényes víztükrön át. A messzi-messzegekben, hol az ég a földdel ölelkezik, a folyónak szalagja kékel.

Az ut mentében egyfelelő takarok szérük és házikók állnak, jól eltakart ajtókkal; a tulsó oldalon öt-hat fenyőfa ház, deszkázott tetővel. Minden tetőn rudra akasztott mesterséges seregélyfészkek ágaskodnak, minden lépcsőfokon dúsz sörényű vas csikó van. Az ablakok egyenlőtlen nagyságu üvege szivárványszínekben játszadoz. A falon virágos korszok függenek. Minden házikó előtt helyes löcsa van; a küszöb alján leheveredtek a cziczák, hegyezve áttetsző füleket; túlna a magas küszöbön sötétlik a pitvar.

S én ott nyújtózkodom a dülő szelén a kiterített csótáron (nyeregtakarón); körültem egész rendek az imént lekaszált és igazán illatgöcsz szét; száradjon még egy kicsit a napon, s csak aztán kerül a szérűbe. Oh mily pompás lesz rajt' aludni!

Minden szénaendéből göndör fűrtű gyermekfő látszik ki; borzas tyukok vadásznak benne legyecskékre, bogárkákra; szürke kutya-kölyök botorkál a fűszálak között.

Szöke haju lenyének, alul leszorított ingekben, nehéz csizmákban, oda támaszkodva az üres szekérhez, pajkos szavakkal illetik egymást, — enyelegnek.

Az ablakon kerek arcú fiatal nő tekint ki; mosolyg, de nem a pajkos szavakon, nem a gyermekek hanczurozásán.

Egy másik fiatal nő telt vizes csöbröt huz ki a kutból... A csöbör reng a kötélén, hintázik, és kifreccsennek belőle a habzó hosszukás csöppek.

Előttem az öreg gazdaasszony áll, új koczkás ujjasban, vadonatúj csizmában.

Pufók nagy üvegkláris háromszorosan körít barna, sovány nyakát; ősz haját piros pötty-

tyős sárga kendő szoritja, jól ráborulva a homályosodó szemekre.

Hej de azért nyájasan mosolygnak az öreg szemek, derült lesz a redős arc is. Hisz a hetven körül jár már az anyóka... és mégis meglátszik rajta, hogy helyre lány volt ám egykoron!

Jobb kezének naptól égett kiterpesztett ujjai teljes köcsögöt szoritának, hús, fölös tejjel, mely alig hogy kikerült a pinczéből; a köcsögön gyöngyös vízcöppök ragyognak. Bal keze tenyerén jó darab még meleg kenyeret hoz nekem. «Egyel, — mondá, — hozzánk került vendég, váljék egészségedre!»

Egyszer csak elkukorikolja magát a kakas, összecsapván szárnyait; nyomban felel neki az ólba zárt borju.

«Ez aztán a zab!» — hallom a kocsisom hangját.

Oh mi vagy te szabad falu bősége, csöndje, elégedettsége! Oh nyugalom és áldás!

És egyre forgatom az agyamban: mire való nekünk itt a konstantinápolyi Zsófia-templom kupoláján a kereszt és minden, a miért mi városi népek úgy törjük magunkat?

VI.

A rózsá.

Augusztus végső napja volt... Az ősz már beállt.

A nap nyugodt féiben van. A hirtelenül szakadó zápor, dörgés, villámlás nélkül, vonult át széles rónánkon.

A házunk előtti gyümölcsös fénylett és füstölgött a nap tüzfényétől és az eső árájától.

Ő ott ült a vendégszobában az asztalnál és melázza nézett a kertbe a félig tárt ajtón.

Tudtam jól, mi történik lelkében; jól tudtam azt, hogy rövid, de kínos küzdelem után ép e pillanatban adta át magát egy érzelmenek, a melylyel többé nem bír.

Egyszer csak fölemelkedett, könnyű léptekkel ment ki a kertbe és eltűnt szemem elől.

Elmúlt egy óra... elmúlt a másik is, de csak nem tért vissza.

Fölkeltem én is, és végigmentem a faszoron, melyen — hitem szerint — végig kellett mennie.

Köröskörül minden elsötétedett, az éj beállt.

Az ut nedves fővenyén a homályon át is föltetszett egy gömbölyűded tárgy.

Lehajoltam. Fiatal, alig kinyílt rózsá volt. Két órája, hogy tulajdon ezt a rózsát láttam kebelém.

Fölemeltem a sárba hullt virágot és visszatérve a vendégszobába széke elé tettem az asztalra.

Végre visszajött ő is, és könnyű lépésekkel haladva át a termen helyére ült.

Arca halvány is, piros is lett; gyorsan, kellemes zavarral jártatta lesütött szemeit.

Észrevette a rózsát, felkapta, megnézte gyűrött, sáros szirmait, majd rám vetette tekintetét — és szemei hirtelen könybe lábadtak.

— Mért könyez? — kérdeztem őt.

— Ezt a rózsát siratom. Nézze csak, mi lett belőle.

Erre én okosat akartam felelni.

— Könyei leomassák e sarat — mondám nyomatékosan.

— A könyvek nem mosnak le semmit, a könyvek égetnek, — felelé, és a kandallóhoz fordulva, bedobta a virágot a kialvó lángokba.

— A tűz jobban égeti meg a könyveknél, — kiáltott föl, és könyvtől csillogó szép szemei merészen, boldogan mosolyogtak.

Én megértettem, hogy ő is meg volt égye.

MAGYAR NŐK AZ 1790-İK ÉVI BUDAI ORSZÁGGYŰLÉSEN.

(Vége.)

Valahányszor a Szabadságnak fenntartásáról, az Haza boldogításáról vagyon az országgyűlésében a szó, az szokott mindenkor legfontosabb s legnyomósabb okotok lenni, hogy a Szabadság s Boldogság Birodalmat erős bátorsággal, késő maradékjaitokra vigyék.

Hogy vihettek pedig késő Maradékjaitokra, ha csak Hölgyeitekre nem vizitek? Avagy előbb lett-e, előbb való-e a Gyermekek az Anyánál?

Tehát, vagy boldogítani akartok bennünket, Gyermekeinket együtt, vagy nálunk nélkül épen csak Gyermekeiteket; ha bennünket boldogítani akartok Gyermekeinket együtt, önnön elmétek ellen cselekesztek, a midőn bennünket az Országgyűlésébe, az hol boldogságunkról értekeztek, be nem bocsátátok. Ha pedig nálunk nélkül éppen csak gyermekeiteket akarjátok boldogítani, félünk tőle; ne talán Szerelmes Hitveseiteket, testeteket, s Lelketek felét az ellenség rabszóján örömet nem látátok.

Az utolsó elnem hitethetjük magunkal, mert tudjuk, hogy hozzátok való égő Szeretünkért hozzánk is viszont Szeretettel viseltetek, tehát az első mondas állapotok-meg, az az: hogy gyermekeitekkel együtt bennünk is boldogítani akarván, egyszermind titkon részessé téstetek az Országgyűlésében, ha titkon, miért nem nyilván?

Azt felelték reá: «illetlenség az asszonyt az Országgyűlésébe bébecsátani, mi köze az Asszonynak az Ország Dolgával? Rokka az ő kezében, nem Ország Dolga.» s. a. t.

Illetlenség? talán illendőbbnek tartjátok lenni, hogy Szerelmes Párotokat a Zsidók módjára kizárjátok az ország Templomának Szent Helyéből? Az illendőbb e, hogy a szerencsés vagy szerencsétlen ügyet veletek, egyes erővel viselő Asszonyaitokat Rokkára idéztek akkor, midőn Közszerencsénknek vagy Szerencsétlenségünknek dolga forog fenn? Az illendőbb, hogy Országotoknak bőv, termékeny Szülőőveit az Hazának boldogságára Önnön Magzataitoknak mint azon mi belőlünk nőttön nővő Szülőővezzéteknek, szerencsétlenségére rendelt Kertből kivájtátok? Az illendőbb, hogy Asszonyaitokat inkább csak az Házai Gazdaasszonyság tudományának szoros és sikeretlen határára rekesztvén az Haza boldogságának Szent Oltárától elűztek?

Nem illik inkább, hogy az Asszony az Országgyűlésében csudálja Ferjének böles okoskodásait? Nem illik, hogy lássa mi férjfiú állhatossággal hallgatja ki Ferje másnak fontos beszédeit? Nem illik, hogy lássa mi férjfiú mérsékelt okossággal s erős okokkal czáfolya meg másnak előadott erőtlén okait? Nem illik é látni, hogy mi szorgalmatosan kerüli el az ő Ferje azt, hogy másnak beszédébe ne szálljon, s így az Okos renden járó beszédeknek folytatját meg ne szaggassa? Nem illik é az a Magyar Asszonyokhoz: hogy azon Dicső Hellyen, hol az édes magyar szabadságnak Szentsége védelmeztetik az Szabadságra teremtett retenthetetlen bátorsággal bíró bajszos magyarok által, Szent figyelemmel jelenyennek meg, és örömkönyvek között hallgassák ki: hogy Ferjeik, azon Drága Ór Bástyák, kiktől féltő Scythiából kedves Magyarjaival kijött sok polyva nemzetektől irigyltetett arany Szabadság; nem illik é jelen lenni azon Dicső helyen? hogy ez által ismeretet gyűjtvén az ország dolgairól; megismerkedvén azon tárgyakkal, melyek annak szentséges belyében elő szoktak fordulni, kérdésbe tétetödni: mintegy megérj-fusodjanak, kedves magzaitokat is az Magyar Haza ékes virágát, magyar módra nevelék. A magyar Szabadság iránt való lángoló szeretetet még csecsemő korokba Sziveikbe béolthassák: mely által csak nem az enyészett torkába levő Magyar nemzetet abból kiragadhassák és az el-alyasodás vétkektől óltalmazhassák? Mi serkenthetjük a magyar erkölcsökre édes Hazájok, jó Királyok Szeretetére nevendék gyermekeiteket, tollunk könnyebben béveszik mind a jó, mind pedig a rossz tanácsot, hogy sem töltek. Szóval Igaz Magyarokká vallván Magunk Szívünk, Országunk és Törvényes Királyunkhoz buzogván, gyermekeinket is azokká kívánjuk tenni. Valójában! Kedveseink! csak erre nézve is szükséges, igen szükséges, hogy kérésünket meg nem vessétek, nem, sőt inkább teljesítsé-

tek, mert a magyar Ifjuság még gyöngé korában neki szoktatódván az Francz és Német hízlekedésekhez és szokásokhoz, nem hallván semmit is, jó formálag a magyar erkölcsökről, azt sem tudja voltaképen miféle nemzet? hidjétek meg, az ily összelevegések, oly Tömkelegek, melyekből való kijuthatásra nagy Munka kívánatik; ebből következik a megromlás, ebből az nemzeti hidegség; melyek és a vidék öltözeteknek, kesztümenyeknek elharapozása által egykor még azt is szégyelleni fogjuk, hogy magyarok vagyunk!! Mivel pedig olyannak akarjuk magzatainkat tenni, a millyek Magunk vagyunk, szükség még csecsemő korokban belejék oltani az idegen szokások iránti gyűlölséget; most ugyan nem tetszik gyermekeinknek nevelője, ha csak nem Francz, ha csak nem német; ez is azon kívül, hogy talán Francz vagy Németországból számkivetett gonosztevő, a Magyar Szabadsághoz benne meggyökerezett gyűlölségből nevendék urfijában is belé öltja és neveli azon mételyes gyűlölséget; s fájdalom! a legnagyobb vétkekre, nemzete gyűlölsére vészi; ő pedig nevetve csufoja ki; a kis gyermek (ugyanis) olyan mint a hajló vessző. A mit javasolnak, könnyen megtérsi ő. Lássátok, így bákni gyermekeitekkel az idegen nemzetbeli Tanító, megvesztegeti és félre állva örvendez czélyának szerentes elsilésén, akarja, neveti az általa megvesztegetett mételyes Ifju szerentsétlenségét, és győzedelmesen szedi undok vétkeinek fanyar gyümölcseit. Gondoljátok meg már Kedveseink! hogy ha ezeket a Magyar Hazákba fel nem találtátok, ne mondjátok bennünköt feleségeiteknek.

Látjátok már világosan, hogy van közti az Asszonyoknak az Ország Dolgával!

Ugy is szünnékül való panaszok az nektek, hogy a Magyar Ifjuság egészen kivetkezett Magyar Természetéből, neki feküdt mindenféle vidék szokásoknak, nem ver már oly keményen szíve az Magyar Szabadságot mint hajdon, bele zabalt minden, testet, lelket fogyasztó vidék mérgekben uszik az idegen hízlekedésekben, ócsállya nemcsak atyáitoknak és a régi Hősöknek hamvait, melyeknek szentsége tisztelgetet érdemlén, hanem önnön végzéseiteket is, s mikor Ti az Országgyűlésében ősi szabadságotok mellett Magyar bátorsággal keltek ki; ők hátaotok megett üdönlően nevetik ki Scythiai Szent-séges buzgósgátokot s. t. b. Számálhatnánk elő többeket is, De a Szegényes bü, hogy annyira elfajultunk Öseinktől halgatásra int.

Mi ennek az oka? Nemde nem a nevelés? Kinek kezéből vevék Fijaitok a nevelés Fundamentumát? a miénkiből; Tehát nem mi vagyunk-e okaj, hogy Szabadságotoknak támogató oszlopjait megtöröredtek? ezt nem tagadjuk; De viszontag rajtuk áll az is, hogy a Jövendő oszlopok tántoríthatatlan erősségük legyenek. De ki az oka, hogy úgy neveltük eddig Fijaitokat? Az eddig eltölt időnek mostoha környül állásai, melyek meg nem engedték, hogy olly helyre vezéreltethettek volna az anyák, az hol az igaz Szabadságnak magvát szedegethetvén, azt osztán Fijaitok Szívében vethették volna. Meghajnalodott Kedveseink! itt a sikeres alkalomosság! itt az Országgyűlés, az az Szentséges Helly, melyben az édes Szabadságnak magva ajkaitoktól Szívükrre peregeth, onnét pedig Fijaitok Szívében hajthat kellemetes növényeket.

Már ha bennünket ki nem rekesztetek az Országgyűléséből, nem! sőt inkább oda édesgettek, a tetemes károknak megelőzésével tetemes hasznokat is szülhettek az Hazának. Mert így a változások után esdeklő elménk elegendő fontos gondolatokat kapván mulatságára kivetkezünk a változott természetből; Szívünk nemzetünkhez, édes anyanyelvünkhöz, Arany Szabadságunkhoz, ősi szokásunkhoz való szeretetre felgerjed, elannyira, hogy ezekkel egészen eltelve elménk s Szívünk, (tapasztalni fogjátok) nem gondolunk, látunk, hallunk, érezünk, szeretünk ezután egyebet, hanem csak azt a mi Magyar Kedveseink! Ferjeink! Atyák! Ime elötökben terjesztett kérésünk buzgó kívánságunk Ti utánnatok legfőbb gyönyörüségünk!

Buzgó Kérésünknek okajit, (a mennyire gyengességünk engedte) előadtuk, több eszedző szavakkal nem terhellyük hozzánk, s Gyermekeitekhez való Szereteteiket; egyedül csak arra emlékeztetünk benneteket, hogy ha mi mindenkor készen valánk a Tigyönyörüségeiteknek gra-

Caucus typusok.

rapítására s nevelésére, ezek kised gyönyörüséget Titeket igazán és forrón szerető Szerelme-settektől meg ne vonnyátok. Szívetekre kötvén ebbeli kérésünket és forró kívánságunkat újjabban is, Kegyes vigasztalástokt őhajtvá várjuk.

AZ ÉSZAKI JEGES-TENGEREN.

1878. július 21-én indult meg a «Véga» hajó Tromzsből, Skandinávia északi csucsáról, hogy nyugat felé evezze, megtalálja, a mi eddig még egy hajónak sem sikerült, az összeköttetést az északi Jeges-tengeren keresztül az Atlanti- és a Csendes-oczeán között. Vezére Nordenskiöld volt, kinek a hajó szerencsés visszatérése után arczképet is közölte a «Vasárnapi Ujság», nehéz és veszedelmes utjának rövid vázolásával. Vele volt több természetbuvár, néhány tengerész-tiszt és tizenkilenc legény, kiket önkényt jelentkezett 200 svéd tengerészből válogattak. A gondosan fölszerelt és szilárdul épített hajót még három más hajó is kísérte, a «Léna», az «Expresz» és a «Fraser» bálnahajók, melyek azonban csak a szibériai nagy folyókig mentek a «Véga»-val, szállítván számára köszönet és két évre elegendő élelmi szert.

A rendkívül érdekes utazás, melyet a «Véga» tett, azóta már tüzetes leírásban is megjelent s egyike a legérdekesebb könyveknek, melyek valaha e nemben irattak. Legújában Varga Ottó tanár magyartításában nyelvünkön is megjelent a Franklin-társulat kiadásában s mi most ennek nyomán mutatunk be néhány részletet a valóban élvezetes olvasmányból.

Julius 28-án ötlöttek először a merész hajósok szemébe a Novaja Zemlja tyuagati, alacsony, füves és számtalan apró tavakkal borított partjai, az u. n. Gänzeland, mely nevét az itt fészkelő tömördek lud- és hattyútól nyerte. A szigetet a kontinentől elválasztó Jugor-szorost jégtől egészen mentesnek találták, sőt a Karai-tengert is, melyen soha az előtt nem evezett át hajó, miután azt mindig valódi óriás jégmedencének találták még a bálna-halászok is.

Itt több kirándulást tettek egy a száraz-földre mint a szigetekre, melyeken különösen gazdag madárvilágot találtak. Még messze vagyunk, írja Nordenskiöld, a poláris régióktól s már nagy szürke madaraknak egész seregei vészik körül a hajót. Egész a tenger színe fölött sikamlanak tova, annak hullámaival emelkedve, sülyedve. Ez a sarki viharomadár. Majd az alkák nagy csoportjai uszkálnak a jégdarabokon, melyek viharok által letördelt sziklatömbökön fészkelnek. E 100–200 méter magas kőgarmadák é madarak palotái. Ha egy ily garmadára fölkapaszkodunk, egész madárfelhő kerekedik föl őrükből s kavarog a levegőben. De csakhamar leülepednek, oly sűrűn, hogy 20–30 darab esik el egyetlen lövésre. Husuk pompás ízű. Kedvező költőhelyek a zátonyos partok meredek oldalaljai, hol a szikla ormától egész a tenger színéig tojás tojást ér, hogy egész hajókat rakhatni tele velök. A tojásokat fészkek nélkül rakják s veszedekes közben sokat lekotornak a tengerbe.

A hajót a sirályoknak két fajtája szokta kísélni, a nagy kékes vagy jeges és a háromujjú sirály, melyhez még a hófehér elefántcsontsirály járul olykor. Ezekre néha rá-rá csap a rabló-

sirály, mely a többiek csöbréből a zsákmányt szokta elragadni, iszonyu vízjoggással. E mellett szörnyű falánksággal pusztítja más madarak tojásait, kivált a dunnaludét, melyet fölívra, annyit szív ki belőle, hogy tova repülne se bír, míg ki nem hánnya. Ez élőködő sirály alacsony, kopasz, sokszor vízenyős földesucok, vagy sziklaszigeten költ, minőt képnük mutat.

A «Véga» szerencsésen átkelt a Karai-tengeren s aug. 19-én este sikerült századoknak haszontalanul erőszakot czélját érni el: eljutni az 6-világ legészakibb csucsához, a Osel-juszkin-fokra, honnan északkeletre folytatta útját az ujszibériai szigetek felé, melyek talán az egész földgömb legészakibb pontjai. Jeget azonban még itt sem, sőt havat sem találtak. Szept. 3-án a Medveszigetekig értek, hol már porhanyós folyami jéggel találkozottak, mely mind veszedelmesebbé kezdett válni. Egész 27-éig vergődtek közötté, míg elértek a Koljaczin-öböl. Az azt határoló földcsucot másnap megkerülve, egy fenék-jégtuskónál állapodtak meg a nem messze már a Behring-szorostól, honnan a Csendes-oczeánba evezhettek volna. Bálnahalászok e tájon október hóban is megfordulnak s Nordenskiöld méltán remélhetette, hogy kedvező szél-el hamarosan megeheti a nyílt tengerig vezető utat.

Azonban mi történt? Nap mult nap után s a hajókat környező jég, a helyett, hogy megmozdult volna, mind szilárdabb lett s szeptember végén a «Véga» szerencsésen befagyott a Csendes-oczeán küszöbén. Ha csak néhány órával érkeznek korábban ide, e baj nem történik, mert még az ő befagyásuk napjának reggelén ép ottan horgonyozott egy amerikai bálnahajó. E pár órát pedig nem egyszer lett volna módjukban megtakarítani.

Most azonban már késő volt minden sópánkodás. Hozzá kellett fogni az itt áttelelés előkészületeihez. A befagyás első napján csak vékony jégteg volt a hajó körül a partok felé. Az embert még el nem bírta, de a csónak már nem tudott rajta keresztülörni. A tenger felé tekintve, a meddig csak eláthattak, mindenütt összefagyott jégmezők fehérltek. Okt. 2-án már körül lehetett járni a hajót, 3-án pedig már az ázsiai partoktól ellátogattak a hajóra az ott lakó csukások.

El kellett készíteni a téli szállást. Az előtt gondosan lesöpörték a havat a hajó födelzetéről, de most fekvő hagyták, úgy hogy abból végre erősen összetiprott havas jégkéreg lett. A hajó oldalait magosan körüláptalták hóval, oldalához pedig csinos följáró lépcsőt csináltak jégből. A hajó előbrészét nagy sátorral vonták be, hol sokszor eleven élet folyt a tél alatt. Itt bámulták a kíváncsi csukások a hajókavács ügyes munkáját, a mint a szikrázó vasat kalapálta; itt oszták ki köztük a szakács a maradék ételeket s a számkukra külön süttöt kenyeret. Ez volt a fogadóterem, hol az asszonyoknak, gyermekeknek dohányt, czukrot osztogattak s néha egy-egy fagyos halásznak egy korty pálinkát adtak. Itt vasárlák a bálnacsontokat, csukos fegyvereket, ruhát stb.

Hogy véletlen jégtorlás vagy más szerencsétlenség tönkre ne tegye az expediciót, Nordenskiöld a hajóból annyi élelmiszert vitetett a partra, mennyi 30 embernek elég volt 100 napig. A rögtönzött élelmi raktárt se be nem zárták, se nem őrizték, egyszertien leföttek ponyvával, úgy maradt. A csukások nem nyultak hozzá, nem bántották, noha a szegény lakosság maga is éhezett s tudta, hogy mi van ott. Ez emberek nem tudják, mi az a lopás.

Ugyancsak a parton, a hajótól másfél kilométernyire állították föl egy mágnestű-megfigyelő állomást, jégkoczkákból. Ide naponta négyezer kellett menni, oda és vissza. A szitáló hó minden nyomot eltakarta s ha a hold nem világított, oly sötét volt az éj, hogy a legközelebbi tárgyat se láthatta a szem. A vihar folyton kavarta a havat, úgy hogy a hajót is csak akkor vehette észre az ember, ha már belejé ütközött. Ily viszonyok közt a parttól megteveszteni az irányt a hajóhoz, birtos halál lett volna. Így hát, hogy a veszedelemnek elejét vegyék, kötelek feszítettek ki a hajótól a megfigyelő állomásig, hol folyton egy ember ült a hideg jégházban öt órát, a mikor a másik váltotta föl. Képzhetni, mit tesz az 30—46 C. foknyi hidegben.

A hideg ellen a rendes téli ruha alatt gyapjuból szőtt alsó ruhát viseltek az expedíció tagjai. A legénység a rendes matrózkabát fölé vitorlavászonból varrt zubbonyt kapott. Csizmájuk is vitorlavászonból készült bőrtalpakkal, kitömve sásfélével, két harisnyával és egy nemezslappal. Sípjakuk hasonló volt az orosz katonákéhoz. Nagy gond volt a fűtésre, tisztaságra s a legénység folytonos foglalkoztatására s az élelem lehető változatosságára. Főbb élelmi czik volt a beszórtt hússal, hal, savanyú káposzta, burgonya, főzelék s minden emberre 1-25 font száritott kenyér naponta. Ivóvízül olvadt havat használtak, néha egy kis pálinkával, rummal keverve. Volt két sertésük is, melyet karácsonyra tartogattak. A csukcsoktól csere utján halat is szereztek s olykor maguk is eljártak halászni, vagy hó-tyukra és nyulra vadászni. Ez a friss hús kellemes változatosságot szolgáltatott a többnyire konzervekből álló konyhára. A reggeli állott vajból, teából és többnyire ebből a vacsora is.

Hogy idejük gyorsabban teljék, megültek minden születésnapot, névnapot, e mellett ellátogattak a csukcsok falvakba kutyák által vontatott szánkókon s fogadták a vizontlátogatásokat, de csak a földzeti sátorban, mivel látogatóik veszélyeztették volna a hajó belsejének tisztaságát. Azon felül tanultak és igen sokat olvastak az expedíció ezer kötetnyi könyvtárából.

Egy a hajón kelt levél érdekesen írja le az ottani életmódot. A reggelinek vége. Szivarra, szivarkára, pipára gyujtva a tisztiszalont lakói friss levegőre sietnek a földéltre. Harmincz egynéhány fok a hideg. A hajó körül egyforma fehér síkság minden felé, csak itt-ott emelkedik egy-egy fehér halomlánc, jégtorlóadás, melyek fölött lankadt repüléssel keresi élelmét a holló. Most hangzik a csukcsok reggeli köszöntése felénk. 30—40-en lehetnek, gyenge csecsemők, őszbecsavarodott férfiak, asszonyok. Szánon jöttek, mit bizonyít a sok urifogat a hajó előtt. 4—12 kutyá van befoga egy-egy szánba, mely fából és iramszarvas agancsából készült s főkbőrszikkal van egymáshoz kötözve.

„Oninga mouri kouka.” Ez annyit jelent, hogy „éhes vagyok, nincs mit ennem, adjatok kenyeret”. A szegény teremtések nyomorban vannak. Főkahust most nem tudnak szerezni, ez pedig a főlelmük. Csak haluk van, a mi igen sovány koszt nekik. Le is fogták első

találkozásunk óta. A mindennapi vásár megkezdődik. Sok mindenféle kínálnak, fegyvert, prémot, ékszer, játékok, halat, halcsontot, stb. Mindezekért most csak «kouka» (kenyér) kell nekik. A vásár után a tisztiszalón tagjai visszavonulnak s munkájukhoz látnak. Néhányan kajütjükben dolgoznak, mások a közös teremben. Átdolgozzák a meteorologiai megfigyeléseket, átnézik a gyűjteményeket, írnak; hébe-hóba tréfás beszéd szakítja meg a munkát. A legénység a jól befűtött földközön foglalkoztatódik, s a szakács hozzá lát az ebéd készítéséhez. A legénység ebédjéhez lát, — a csukcsok odatalulnak a bejárathoz. Egyik leveses csészét a másik után nyujtják föl s mohón kiüriti, a ki elkaphatja. Ép így osztozkodnak a kenyéren, huson, czukordarabokon. Végül a szakács megjelenik a nagy katlannal, melynek még tekintélyes levesmaradék van a fenékén. Mint a

SZEGÉNY GYERMEKEK KARÁCSONYA.

A könyörületesség anyaga: Zörgessetek és megnyitjátok; kérjétek és megadatik...

kiéhezett vadak, úgy rohannak neki s habzsolják, a mivel tudják, — kezeikkel, ha nincs edényük. — D. u. 3 óraker esteledni kezd. A vendégek elszállingóznak. Csend lesz. Kezdődnek az olvasások és felolvasások, a munka végetével. 10 óraker mindenki fekhelyéhez vonul.

Igy mult el egyik nap a másik után s megérkezett karácsony ünnepe. Mivel karácsonyfa nem volt, fűzfavesszőkből csináltak egyet, rákötözve azokat egy uszadékfa póznára, tarkapapirból rögtönöztek rá lombot, s teleragaszták tömördek apró viaszgyertyával és tele akgtatták vagy 200 darab ajándék-tárgyakkal, a miket aztán kisorsoltak. A vacsoránál nem hiányzott az északi kultur népnekél divatolt karácsonyi sör, de még a sonka sem; mert hiszen ez alkalomra tartogatták a két jól meghízott sertést. Nagy dolog volt ez! Később pucásra került a

dolog, a jó kedv egyre növekedett, megeredtek a felkőszöntők: senki se maradt éltelenül.

Szükség volt a mulatságra, mert bizony még soká kellett itt maradniok. A jég nem engedett. Julius 18-án még senki se gondolt az elindulásra, sőt maga Nordenskiöld e nap reggelén a környékre készült mammut-ésontokat keresni. A mondott napon ebédhez ültek, mint rendesen. Egyszerre a hajón gyöngy ringás lesz érezhető. Fölröhanak a földéltre s ime, az egész jégsvatag mozgásban van!

Volt nagy diadal! Egyszerre alá fűtenek a gépnek s két órával később a «Véga», föl vitorlázva, lobogósan, megindult a Behring-szoros felé.

Szegény csukcsok, bizony megsirathatták. A «Véga», körülhajózva egész Afsiát, a suezai szoroson, a Földközi-tengeren keresztül, 1879. ápril 21-én ért vissza hazájába. Rendkívüli diadallal fogadták, elképzelhetni. Stockholm felé vezető útjában számtalan fellobogózt csónakkal találkoztak az expedíció, melyeken színes lámpák égtek, tüzjárték sziporkázott s ágyudörgés hangzott a part felől. A királyi palota egy láng- és fénytengerben uszott. Soha se volt még itt ilyen illumináció, mint a millyennel a tudomány merész harcát, Nordenskiöldöt és társait fogadták. A tisztelők rendezett banketten maga Oszkár király mondta rájuk a leggyönyörűbb felkőszöntőt.

EGYVELEG.

* Nordenskiöld híres uti munkájáért, mely közelebb magyar kiadásban is megjelen, a svéd kiadó tiszteletdíjjal 100,000 koronátallért fizetett, azaz ivenkint 1500-at. Erdemes fölemlíteni, hogy Svédország lakosainak száma az ötödél milliót sem éri el s így ez kisebb nemzet, mint a magyar.

* Híres nők életrajzaiból nagy vállalatot indított meg egy angol kiadó, minden nemzetbeli nevezetes nőnek részben ismeretlen adatok után készült életrajzát közölve. A vállalat munkatársai kizárólag csak nők lehetnek.

* A kelengye készítésénél újabb divatba jött, hogy a menyasszonyok fehérneműire azok teljes leány nevét himezik és pedig a sajátkezü aláírását lehetőleg utánozva. Legszébb e kísérlet a zsebkendőben kék himzéssel. A házi használatra szánt fehérneműekre ellenben a menyasszony és vőlegény nevének kezdőbetűit szokták himezni.

* Rendkívüli tehetségnek monyják az angol lapok a 24 éves indiai születésű Rannabal Sanskrita kisasszonyt. E nő nemcsak a szanskrit, de a maharati, karánéz, hindosztán és bengál nyelvekben is tekintély s kitünő angol nyelven irt értekezései nagy figyelmet kellettek, mivel egészen a modern nyelvészet színvonalán állanak s ironójok jártasságát a bölcseszeten, történelemben, természettudományokban és ethnológiában egyaránt tanúsítja. Rannabal egyuttal az indiai nők képzésének egyik kiváló előharczósa. Az indiai nők és leányok közül a posta- s távirónál is sok múködik sikerrel.

* Az aczéltérmeles az Egyesült Államokban az utóbbi 10 év alatt 100,108 tonnáról 1.778,912 tonnára emelkedett.

* Kansas City az Egyesült Államokban egyike a legélénkebb forgalmi központoknak. A vasuti állomásnál, hol több fontos vonal jó össze, a vendéglős évenkint 45,000 forint bért vizet.

A SZEGÉNYEK KARÁCSONYA.

Az ám! Nemcsak a gazdagoknak van karácsonyuk; nemcsak a magas paloták fénylő termeiben, nemcsak jó módu középrend kénylen és jól fűtött szobáiban gyujtanak karácsony-fákon himbáló viaszgyertyákat, melyek csecse-becsecra, játékszerekre s annyi sokféle ajándékre vetik tündéri fényeket, hogy a szegény gyermek — nagy boldogságában elkáprázódva — azt se tudja, melyikhez forduljon, melyiket ragadja kezébe, melyikkel teljék be előbb.

Nem bizony. Lám, az a szegény asszony is, a kinek egész esztendőn át még a szükségesre is alig telik, a ki sokszor azon aggdótt éven át, vajjon honnan vegyen gyermekeinek egy kis ruhácskát, bár a zsvívásáron, hogy csak meg ne vegye őket az isten hidege; a kit a mindennapi nem egyszer gyötört, hogy napi munkája után kifáradva mégis alig birt elaludni számtalán: lám azért ő is karácsony-fát vesz gyermekeinek. Mily örömmel viszi haza! Napszámban keresett, mosott, surolt, favágók után fát hordott s rakott le a pinczébe, vagy a hús hajnal csipős szelének kiteve, zöldseget árult a Dunaparton — így kereste, így tevegte félre azt az egy forintot garasonként, a miből a kis karácsonyfának, reá tizenkét gyertyácskának s még az ajándéknak is ki kellett telni. Ki is telik. Mert a gyermek öröme nem az ajándék sokaságából s drágaságából táplálkozik. Egy ötkrajzáros kis sipocska, s egy tizkrajzáros rongybaba, seprűágra kötve, csak olyan nagy és igaz örömet okoz a gyermeknek, mint akár egy ötvenforintos zengő madár a maga gépezetével.

Csak siess azért te szegény asszony, vigyed a te kis karácsony-fádat, s jól eldugd egyelőre, nehogy a gyermekek este előtt meglásák. Hova lenne akkor a hit és az ábránd, ha észrevenék, hogy az anyjok hozta s nem az angyal, a Krisztuska követe! Ebben a boldog csalódásban, ebben a szép meseben a szegény asszony gyermeke ép oly édesdeden ringatózik, mint a grófné kisasszonykái és uricskái. Oh milyen kevéssel meg lehet vásárolni a legizább örömet: az önáltatás és boldog családias örömet!

De hát a kinek annyi kevese sincs, hogy ezt az örömet megvásárolhassa magának vagy az övéinek! Nincs-e ezer meg ezer anya, a kinek még egy negyvenkrajzáros karácsonyfára s egy huszkrajzáros babára sem telik, a mivel Jézuskát és angyalkát játszáson kisdedei képzetébe! S nincs-e ezer meg ezer árva gyerek, a kinek anyja sincs, a ki vele ezt a felséges komédiát eljátszassa!

Az angyalok azonban az ilyenekről is gondoskodnak. Háziról házra járnak és zörgetnek a jótékonyág ajtóin s megmondják a gazdagokáak és boldogoknak, hogy a szegény az ajándékot s a boldogtalan a vigasztalást tőlök várja. Nézzétek azt a szorgos angyalt, a perzselylelyt, hogy rázza, hogy csilingel vele: adjatok, adjatok, a mit isten adott... És a gazdagok adnak s a boldogok megosztják a magok boldogságát a szegény árvákkal.

Jól is van így. A karácsony nem csak a gazdagoké s boldogoké, hanem a szegényeké s nyomorultaké is. A kicsinyeknek is eljött a Jézus, nem csak e világ nagyjainak; s azért fekdüt jászolba, hogy kijelentsé, hogy szegény-

ség és megvettetés által akarja megváltani a világot, s e megváltás által egy nagy családot akar alkotni, melyben mindenki testvér legyen.

Az egyes házakban meggyújtott kis karácsonyfákon kívül egy nagy, nagy karácsonyfa is gyul meg minden karácsonyestén. E fa az egész emberiségre veti védő árnyékát s gyertyái tündérfényét. A hit gyertyái fehérek rajta, a reményiségi zöldek, a szeretetvi vörösek! Fényökből mindenkinek jut s fényök oly édes, oly vigasztaló!

KARÁCSONYI NÉPÜNNEPEK OLASZORSZÁGBAN.

A keresztény világban mainapság a családok legsajátosabb ünnepét képező karácsonyi ünnepélyesség megtartására, az ilyenkor szo-

voltak szentelve. A keresztény egyház hasztalan küzdven ez ünnepek teljes eltörléséért, utóvégre a Krisztus születése ünnepeit tette helyökbé; újév napját, a Jánus ünnepeit pedig Krisztus körülméltetése emlékére szentelte.

Karácsony ünnepeit Rómában és Nápolyban ülik meg kiválólag olaszosan. Mindkét városban az ünnep közelgését, advent elején a *zampognari*-k és *pifferari*-k megérkezte hirdeti. Ezek Kalabriából vagy az Abruzzokból érkező pásztorok s jönnek üdvözölni a Madonnát szabálytalan dalaikkal, az utcasarakokon levő Mária szobrocskák előtt Ave Mariá-t énekelve. A hívő lélek ezekben a betlehemi pásztorok képviselőit s áhitatosságáiban az evangéliumi szöveg költői és szép kiábrázolását szemléli; de más szempontból tekintve, egyik példáját látjuk benne a pogány és keresztény hagyományok oly kimagyarázhatlan vegyülésének, mintha ugyanegy vászonra különböző két rendbeli képet festettek volna. Senki sem tekinthet e hegységvi vad pásztorokra, kiknek alsó végtagjait bozontos kecskebőr fedi s a kuk előtt erdei kezdetleges sipot rángatnak, hogy eszébe ne jusson a mythos Pan-ja és félembert-félkecske kísérőinek, a szatíroknak csapatja. Ha elgondoljuk még azt is, hogy a Faunaliát — vagy Faunusnak, a latin népek pásztor istenének ünnepeit — december nonáin, tehát épen ebben az évszakban tartották, és hogy az ő tiszteletének, mint Saturnus unokájának, természetesen, benső kapcsolatban kellett állania isteni nagyapjával, a *zampognari*-k és *pifferari*-kban önkénytelenül a betlehemi jászol mellett régibb áhitatosság nyomait kell látnunk.

A karácsonyt megelőző tiz napon vásár van Nápolyban. A toledói utca (most Via Romana) keskeny járdáit egész hosszában sátrak foglalták el. Az itt kínált áruk a lehető legegyszerűbbek: élénk színű gyapjukendők, olcsó csecse-becsek és alsóbbrendű üveg- és porcelláneműk; de a délszaki nap sugarai bűvös fényében szimpompájuk és csillogásuk meglepő. Csak Nápoly enyhe ege alatt lehet a téli napmegállás szakában tiz oly szép napot várni, hogy a völknek kedvök legyen ily utcai vásárhoz, melyet fölebb, északon, meg sem is kísérlenek.

Karácsony szombatja közeledtével az utcákat vízzel tölt kádak és dézsák szegélyezik, melyekben szörnyű nagy angoluák viczkáncóznak, és a nápolyi utcai kiabálásokat e haltartók tulajdonosai szaporitják e fölívással: *Capitoni! Oh! che bei*

Dörre Tivadar rajza.

KARÁCSONYI VÁSÁR.

kásos vigalmak megülésére, mint azt az egyház történetéből is tudjuk, eredetileg nem létezett semmi keresztény jogzsim. Nagybárá, kivált Olaszországban, pogány eredetűek, s azokat az ő keresztény egyház határozottan kárhoztatta, úgy hogy pl. Flórenczben márczius 25-ikére tették át az év kezdetét, hogy meneküljenek a vele kapcsolatos pogány szokásoktól. Az újvi ajándékokkal, melyek mai napság az adónak egy új nemeként nehezülnek vállainkra, a római pogánykorban az év istenének, Jánusnak hódoltak, mint a kinek kiválólag volt szentelve az év első hónapja; a régibb zsinatok kárhoztatták a január első napi ajándékozást, mint a pogány isteni tisztelet cselélete. A Szaturnáliák — a rabszolgák és cselédek nagy ünnepe — december 17-ikén kezdődtek és 24-ikéig tartottak, tehát együvé esvén a téli solistitiummal, az idő istenének: Saturnusnak

A népünnepek nem karácsony elsőjén, hanem ezen a napon érik el tetőpontjukat; már pedig karácsony szombatjának estéje összeesik a hajdani Szaturnáliákat berekesztő éjszakával és a *capitone* — egy folyóvizi hatalmas angolna — főszerepet játszik a *cenone*-ben, vagyis a halétekből álló ama vacsorában, melylyel ez ünnepeit megülik. Ez Rómában és Nápolyban évi főbb vigalma az alsóbbrendű népségnek, és annyira ragaszkodnak hozzá, hogy az igazság körmei közül elmenekült bűnösök ilyenkor nagyon könnyen kerülnek a rendőrség hatalmába, mely igen jól tudja, hogy ilyenkor mindenki vissza igyekszik térni előbbi lakhelyére, résztvenni e lakomában. Az egyház szoros bűjtöt rendelt karácsony szombatjára, de az elfogyasztandó étkeknek csak minőségét szabta meg, mennyiségét korlátozni nem áll hatalmában; így hát a nápolyiak ilyen-

kor annyira megtömi magokat angolnával és másféle halakkal, hogy másnap a gyógyszer-árus-boltokban egymás hátán állanak a görnyedezők, kik kedvelt gyógyszerük segédmélvő ohajtanak menekülni telhetetlenségök következményeiből. Az előbbkelő osztályoknál ebben az időben akkora kelendőse van az osztrigának, melyet el szoktak ajándékozni, hogy — mint mondják — száz frankot is fizetnek darabjáért.

Maga ez a szó *capitone*, alkalmasint nem egyéb, mint a latin *caput coenae*; így neveztek a rómaiak a lakoma első fogását, melyben a hal nagy szerepet játszott. Az angolnákkal kapcsolatosan megemlíthetjük, hogy a római nyenczek kiválólag kedvelték a *muraena*-kat; a boeotiaiak pedig arról voltak nevezetesebbek, hogy a Copais tavából fogott nagymennyiségű édesvízi angolnát áldoztak, és mikor egy idegen e szokásnak az okát kérdezte tőlük, nagy durezza azt felelték, hogy követik az őseiktől rájuk maradt szokást, melynek okát nem tartoznak minden idegennek megmagyarázni. Hogy ez az angolnázózat melyik istenség tiszteletére és az évek melyik szakában ment véghez, arról nincs emléket; de tán kockáztathatjuk azt a hozzávetést, hogy miután a farkát maró kígyó a Saturnus jelképe volt, az angolna pedig fölveheti ezt az alakot, a kígyót némely helyen angolnával helyettesítették, úgy hogy a karácsony szombatján Olaszországban a legrégebbi isteni tisztelet maradványa lehet.

A karácsony közeledtét hirdeti Nápoly utcáin egy másik hálázó, a *tronaro* vagy olcsó tűzijáték-árus, kinek mindenféle robbanó, pattogó készülékkel rakott sátrát gyermekek és felnőttek csoportjai ostromolják. Ennek az eredménye bezeg feltűnő is a karácsony szombatján, mikor a minden oldalról hallatszó folytonos robbanások a remegő idegenben azt a gondolatot kelthetik, hogy a várost ágyúzzák. Nem is tanácsos neki szállásáról ki-menni, vagy a népesebb utcákon sétálni karácsony szombatján déltől másnap reggelig, ha életét vagy lábát ki nem akarja tenni a löporral való meg-gondolatlan visszaélés esélyeinek. A *botté-k és ripotté-k* — így hívják ezeket a robbanó készülékeket — minden templom ajtajában az ember lábai alatt pattannak szét, miközben a házból, udvarokról otromba pisztolyokkal, vadász- és más löfegyverekkel puffogatnak, melyeket csaknem színi megtöltöttek, hogy annál nagyobb szólnak. Legboldogabb az a férfi vagy fiu, a kinek egy mozsár-ágyuja van s egész éjjel lődözhet vele a szomszédság nagy épülésére. Képzeltetni, hogy ily körülmények között lehetetlen aludni; de ez a pokoli örvendezés más eredményeihez képest a kisebb rosszak közé tartozik, mert a karácsony napját megelőző huszonegy óra alatt minden évben negyvenötven áldozatát vizsgáló kórházba a fura vigadozásnak, úgy hogy a lakmározások és tűzi-játékok eredményeül a seborvosoknak az egész évben ezen a napon van legtöbb dolguk. Nápolynak minden jó és rossz kormánya: a spanyol alkirályok, a Bourbon rendőrminiszterek, a piemonti prefektek ellenszolgálták e népszokásnak, kiáltványaikban a hozzá ragaszkodókat gályarabsággal, bebörtönözéssel, pénzbírsággal, vagy kényszer-munkával fenyegették, de mind hiatalan; e szokás túlélt uralkodó házakat, forradalmakat oly szívóssággal, mely hiábavalóvá tett minden törvényes orvoslást.

A *presepio*, vagy Krisztus születésének ki-ábrázolása, melyet papírra festett tájképekkel és mindenféle bábokkal czizomáznak föl, egyik főbb mulatsága a római és nápolyi nagy és kis gyermekeknek. Látni ilyesmit a templomokban, jobb módú magánházakban kisebb-nagyobb műizéssel kiállítva. A nélkül, hogy az olasz kegyességből oly természetesen kimagyarítható eme szokás eredetét abból a szokásból akarnók levonni, mely szerint a *Szigillárián* vagyis a Szaturnalia utolsó napján, főleg a szülők apró kepecskéikkel ajándékozták meg gyermekeiket, — elégnék tartjuk csak egymás mellé

állítani ezt a két szokást, hogy felmutassunk közöttük némi halvány hasonlatot.

A népünnep karácsony-szombat estéjével végződik s magát az ünnepet a megszkott isteni tiszteleten kívül semmi különös tüntetés nem jellemzi.

Ujesztendő napját, vagy az oda való elnevezés szerint a *capo d'anno*-t, úgy ünneplik, mint más országokban, kivéve, hogy Nápoly utczám olajjal és mézzel készült némi süteményt, *fritte*-t árulnak, a mi eszünkbe jut-tatja azokat az ilyenszerű pogácsákat, melyeket Janus tiszteletére szoktak volt e napon készíteni.

A látogató-jegyek küldözése, ujévi üdvözlét fejében, az olasz tehetősebb osztálynál oly nagy mérvben divik, hogy ezek számára minden évben külön postai vitelbért hirdetnek. E jegyeket küldözik családoktól is; a római cselédség igen ügyesen megtudja kimélni magát a házról-házra járás fáradságától: összegyűlnek a Piazza Navona-n s itt kiseréltik gazdáik üdvözlő névjegyeit; mindegyik cseléd egymás után ki-kiáltja a kezében levő névjegyves levélké cím-zetét s átadja azon cselédársának, a ki a kikialtott névre felel.

Lépcső a Megváltó születési kápolnájához a bethlehemi templomban.

A HOL A MEGVÁLTÓ SZÜLETETT.

Két óra távolságra Jeruzsálemtől van a kis Bethlehem város. Ha a nyugotra fekvő Jaffa-kapun kimenve a «rossz tanács hegyére» (Dzsebel-Deir-Abu-Tör) felmegyünk, a fensik egyik legmagasabb csúcsáról, a Deir-Már-Eliás görög kolostor mögött egyszerre látjuk meg mind a két szent várost: *Jeruzsálem*-t, a könyektől áztatott olajfákhegyével és Dávid szülőhelyét, *Bethlehe*-met. Alig van hely a földön, honnan ily elragadó kilátás nyílne. Szépség tekintetében nem egy hely lehet, mely túlszárnyalja a vidéket, mely ma már általában kopár és vadon, de bizony-nyal kevés hely van, melynek neve ismertebb volna s a gyermekkorból milliók és milliók agyá-ban több emlék lenne hozzá köve, mint ez, mely innen élénk táru.

Különbözik maga *Bethlehem* és vidéke nem is oly kietlen és vad, mint Palaestina nagyob része. A vörösesbarna kőes talajon e környéken már sok olajfa diszlik s maga a város, mely egy patkóalakú hegyoldal közepén emelkedő nyergét borít el, eléggé kellemes. Tulajdonképp csak egy utcából áll, mely a hegy-gerinc keleti végétől a város délkeleti végeig nyúlik, míg a többi keskeny és meredek utcák körülfutó csoportosulnak. A legalsó utcárok

terrasz-alakulag nyulnak le a völgybe s tele vannak füge-, olaj- és granát-fákkal. A házakat fehéresszürke kőből építik, csaknem mind egyemeletesek s tető helyett lapos fedél van rájuk, közepén egy kis kupolával, hogy az esővíz könnyebben lefolyhasson. Az ablakokat leginkább fatáblával zárják el, üveg csak a vagy nosabb lakók házaiknak ablakain látható. Hajdan a városnak kőfala és vára is volt, de a középkor végén mindkettőt lerombolták. A város arab eredetű, de nagyobb részt római katolikus lakói leginkább piros káftánt, nagy turbánt és övet hordanak, a nők nyakát különféle ezüst ékszerek s többek közt Mária-Terzia-tallérok díszítik. Bethlehem lakói derék szálal férfiak és nők szépségét messze földön elismerik.

A város fő és csaknem egyedüli nevezetesege az a templom, mely a Megváltó születés-helye fölött emelkedik. Az év minden szakában, de különösen karácsonytáiban nagy tömegben jönnek ide a zarándokok. December 24-én délután 2 órakor a jeruzsálemi patriárkha nagy-számu kíséretével lóháton vonul be ide. A menet élén egy pap lovagol a patriárkha keresztjével, azután jó maga a patriárkha rendesen arab almásszürkén, majd kanonokai, némelyek arab festői öltözetben és a katonai kíséret. A szent templom, mely a latin, görög és örményegyház közös tulajdona s rendesen Pona-templomnak nevezetik, a városon kívül, a hegyhát keleti oldalán fekszik s ezért a menetnek a városon keresztül kell menni, hogy ide érjen. A templom körül erőszerű szabálytalan kolostorok tömege áll, melyek közt legnevezetesebb a ferenczrendiek záródaja. Ez épület-tömegből a szent templomnak csak teteje látszik ki, különben is már a régi időkben be-falazták annak ablakait s még a főkapu egy részét is, állítólag azért, hogy a mohamedánok lovaikkal ne menjenek belé. Alig hiszi az ember, hogy templomba lép, midőn a szent helyhez közeledik. Annál meglepőbb a hatás, ha az előcsarnokot át egyszerre a hatalmas épületbe lépünk. Negy sor korinthisz oszlop osztja föl a templom bensejét öt hajóra; az egyes oszlopok főképp idegen helyekről kerültek ide. A falakon bibliai vagy egyház-történelmi freskók maradványai láthatók. Kupola nincs, bolthajtás még a főhajó fölött sem látható. Melegpő a templomban a koldusok nagy száma, kiknek egy része köpenybe burkolva itt is alszik. Jellemző továbbá, hogy a kereszt-hajó és apsis, hol az isteni tisztelet tartatik, régi kőfal által van el-fedve. Az egész templom így félhomályban áll. Karácsony napján azonban még a görögök is kivilágítják az ő tulajdonukat képező részt, habár az ő ünnepek más napra esik s ilyenkor a kar és szószerk aranyozott falai, főképp pedig a főoltár fölött álló óriási arany-kereszt s rajta a Megváltó bizanci modorban festett alakja festői látványt nyújtanak, míg a tetőzet a félhomályban titokteljesen tükröződik vissza.

A görög kápolnából van a bejárat a nagy kiterjedésű kriptába, mely természetes föld alatti barlangok sorozatából áll. E barlangok-hoz északról és délről két kölépcső vezet le. Több barlangról nevezetes dolgokat jegyez föl a legenda. Legnevezetesebb közöttük természetesen az, hol a hagyomány szerint a Megváltó született. Hosszu keskeny tér ez, márvány falakkal, csak a tető árulja el ma, hogy ez is természetes barlang volt. A sötétséget a számos lámpa csak félig őrzi el s a félhomály itt igen kellemes látványt nyújt. Egyik fulke márvány talaján nagy ezüst csillag látható s rajta a latin nyelvű fölírat: «Itt született Jézus Krisztus szüz Máriától». E kápolna mellett néhány lépcső vezet le egy más barlangba, hol modern márvány jászol jelöli azt a helyet, hol az új szülött gyermeket a jászolba tették. Ugyane helyen a latin egyház tulajdonát képező egy oltár s fölötte e tárgyat ábrázoló kép mutatja azt a helyet, hol a keleti bölcsék megjelentek a gyermek Jézus tiszteletére. A többi barlangok közt sz. Jeromos barlangja és sirja nevezetes. E helyen áll a híres egyházatya néhány előkelő római nő

társaságában, kiket maga köré gyűjtve a hittanra oktatót s velők a bibliát latin nyelvre lefordította.

Karácsony napján itt lenn a föld alatt nagy élénkség uralkodik. A szokásos esti ima után megkezdődik a körmenet az ösz-szes szent helyekre. A valódi ünnep fél tizkor kezdődik s öt teljes óráig tart. Régi engedély folytán e helyen karácsonykor délután is lehet miséket tartani. Az arany-rácsot a Megváltó jászola előtt kinyitják s magába a jászolba számos viasz Krisztus-alakokat tesznek különböző nagyságban, hogy itt az érintkezés által megszentel-senek. A ferenczrendi barátok folytonosan köröskörül járnak, a zarándokok ülnek vagy térdelnek s így várják a menetet. Török katonák képezik a sorfalat a kolostor kapu-jától a születési kápolna ajtajáig s a jeruz-sálemi patriárkha aranyos és piros ruhába öltözött csuvaszai nyitják meg a menetet, minden két lépés után nagyokat üve ne-héz botjaikkal a márványpadlóra. Utánok éneklő gyermekek következnek, kezökben gyertyákkal, azután a barátok sorrendben, legelől a legfiatalabbak gyertyákkal kezök-ben, végül a ferenczrendiek priorja, ki kar-ján böcsőalakú arany kosarat s benne viaszból készült Krisztus-gyermeket tart. A prior után jó díszes egyenruhában a fran-czia konzul kíséretével, melyhez négy csu-vasz is járul. Idegenek, különösen amerikai és angol nők ritkán hiányoznak s a bethle-hemi nők is számosan vesznek részt a szer-tartásban, habár az rendesen éjjelen tul két óra után ér véget.

Karácsonyon kívül különben alig van már valami, mi Bethlehemből arra a korra emlékeztetne, midőn a Megváltó született. S talán még ez sem egészen. A török ka-tonák jelenléte a legnevezetesebb kereszt-ény ünnepek egyikén olyannak tünteti föl, mintha a hatóság által csak tört ünnep lenne az s a különböző keresztény feleke-zetek versenyzése az ünnep lefolyása alatt gyakran megzavarja annak méltóságát. A karácsonyfejt Európában a karácsonyfák és ajándékok által ma sokkal szebben s von-zóbban ünneplik meg, mint itt a Megváltó születés-helyén, hol az nagyrészt csak üres szer-tartás kíváncsi emberek számára.

TÜZOLTÓK.

Az emberiség, nevezetesen pedig a társa-dalomban élő emberiség nemcsak a természet elemeinek csapásait kénytelen tűrni, maga is terem magának veszes elemet: a tüzet. Vészet-et és áldást hozót.

A tűz hatalmas jöltevé
Mig ember érzi s féken tartja;
A mit csak alkot s képez ő
Ez ő erő segít abba.
De az ő erő szörnyű lesz,
Ha láncza oldik, féke vesz
És megindul saját útján
Természet e szilaj leánya!

S a mig az emberiség áldásaival év-ezredek óta él, a mig kulturájának egész fejlődése a tüztől van feltételezve s szá-zadok óta csak annak segélyével ment előre, addig a tűz vérszei ellen csupán jól-rosszul tudta magát védeni, s ma sem tudja magát kellőképen.

A tűz elleni védelem a legújabb évek alatt egy nagy lépést tett előre felé, a tüzoltóság intézményének felállításával.

Néhol úgy állították azt fel, mint állami vagy közigazgatási intézményt, máshol mint jótékony-ságit. De jótékony az a társadalomra ebben és abban az esetben egyaránt. Néhol maga az állam vagy a város a saját költségére gondos-kodik róla, hogy külön e célra fizetett emberei övják az emberek életét és va-gyonát. Köszönet ezeknek a férfiaknak is. Azzal az anyagi haszonnal, mely részük, bármekkora volna is az különben, nincs megfizetve az életveszély, mely-lyel naponta játszanak. A pénz meg nem jutalmazhatja fáradozásukat, midőn éj-jel és nappal őrzt állva, folyton készen vannak bemenni a legnagyobb vesze-delemből, hol a mig ők mások életéért

A bethlehemi templom csarnoka karácsony éjjelén.

küzdének, a saját életök felől egy pillanatig sin-csenek biztosságban. Az emberiség hátlárára ér-demeseik.

Még jobban kiérdemlik e hálát azok, kiket ez a csekély anyagi haszon sem ösztönöz. Nincs működésöknek más rugója, mint a jótékony-ság, a segíteni vágyás, a részvét. Ez tartja őket tal-pon hosszú hideg napokon keresztül, mi alatt elhagyva rendes foglalkozásukat, őrzt állanak, ez tartja őket ében veszes, viharos éjszakákon, hogy mikor megkondul a vészharang intő szava, kézuél legyenek. Egy pillanat csak, s ők mindent feledve rohannak a veszedelem hely-lyére. Vészfáklyák és lámpások világítják be

Az ezüst csillag Jézus születése helyén a bethlehemi templomban.

előttük az utcákat, lovaik, mintha érez-nék a pillanat veszélyét, neki bokrosodva száguldanak s mire előbb egy egész vá-rosrész lángokban állott, elfojtják már első kitérésében a tüzet.

Nagy jöltevéi ők az embereknek. Ne verje fel ünnepi békejüket a vészharang lárma, csöndes nyugalomban a harangnak legfőlegb imára szólító hangját hallhassák!

MILYEN A VILÁG OROSZORSZÁGBAN.

Oroszországban köztudomás szerint nagyon sok a *részkolnyik* (= eretek). Ezek között vannak olyanok is, a kik nemcsak a vallás szabad gyakorlásának eltiltása miatt zúgolódnak, hanem a politikai és társadalmi élet lenyüggőse miatt is. A részkolnyikok már régóta azt tartják, hogy a mostani rossz világot nem Krisztus, hanem ellentá-basa, az Antikrisztus, a ki pedig az ő néze-tük szerint nagy ur ám, — kormányozza. Hogy miképen kormányoz ez a «nagy ur»: legjobban kitűnik azon «hívtallásból», melyet *Szárátov* városban jegyeztek föl.

E hívtallás szerint Oroszországban:
«A bűn — meghalt.
Az igazság — nagyon rekedt.
A jog — elveszett.
A hitel — csödöt mondott.
A lelkiismeret — megsántult.
A hit — Jeruzsálemben maradt.
A remény — a tenger alján horgonyoz.
A szeretet — nagyon meghűtötte magát.
Az ártatlanság — a vádlottak pad-ján ül.
Az erény — világgá ment.
A jótett — a börtönben pihen.
A segély — mindkét fulére siket.
A tanács — megtébolgyodott.
A becsületesség — éhen vész.
A szerénység — aggyuladásban szen-ved.

Az őszinteség — kiveszett.
Az igazságosság — kifutott a világból.
A jogszolgáltatás — még most is szokik.
Az áldás — az égen maradt.
A munkaszeretet — koldulva teng.
A józan ész — az ólombányákban silylik.
A törvény — meg van fosztra létjogától.
A türelem — még megvan, de elfogy nem sokára. Amen».

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A karácsonyi könyvpiac az idén szokatlanul gazdag: válogathat belőle öreg és ifju, nő és gyer-mek, s válogathat kedveseinek szebbnél szebb aján-dékokat. Legyen itt, a még eddig nem említettek-n kívül fölemlítve néhány kiválóbb terméke az aján-dékokra legalkalmasabb költői és gyermek-irodalomnak.

Kedjük a gyermekeknek. Számukra min-denek előtt oly két képeskönyvecske kinál-kozik, a melyekhez hasonló diszít még ed-dig a magyar könyvpiac, e nemben, soha sem mutatott fel. A Franklin-társulat kiadá-sában jelentek meg: a «*Jó gyermekek könyve*» és «*Gyermek-élet*» című képes könyvek, amaz Thuman Pál emez Kleinmichel J. ép oly gyöngéd, mint genialis rajzaival; az kisebb (4-6 éves), emez nagyobbacska (6-10 éves) gyermekek számára. Gyö-nyörűen rajzolt s ép oly szépen színezett képekben a gyermek-élet valódi alakjaival találkozzunk itt; nem azokkal az okoskodó, öreges gyermekekkel, mint a morált nyere-sen predikáló, vagy erővel becsepegtetni akaró ugynevezett gyermekkönyvek legtöbb-jében. Élet, elevenség, játszásig, kedély s a hamisítatlan természetet amaz úde költésze-telebe s rajzokon, melyek a szemléltől ellen-állhatatlanul lebilincselik és elragadják; hogy a ki e könyveket kezébe veszi, le se teheti többé, mig végig nem forgatta s — tegyük hozzá — el nem olvasta. A szöveget Szász Károly és Vargha Gyula ádták hozzá, való-ban méltó szöveget a képekhez. Az elsőben gyermek-versikék, dalok, imáskák, játékok,

MI UJSÁG?

Mai számunkhoz mellékelve veszik olvasóink a Franklin-társulat kiadásában megjelenő hírlapok előzetési fölhívását, ezek között a „Vasárnapi Ujság”-ét, mely már 30-ik évfolyamát éli s kevésbé fiatalabb testvérlelapjait, az újabb gazdasági mellék-lappal is bővített „Politikai Ujdonsá-gok”-ét. Fölhívjuk egyuttal olvasóink figyelmét a „Képes Néplap”-ra, mely a legolcsóbb heti lap, a kevésbé vagyonosok vasárnapi ujsága, tanulságos és mulattató tartalommal s a politikát tárgyáló rendszer rovattal. Ennek kiegészítője a „Világkrónika” című képes melléklet, mely a mel-lett nagyobb regényeket is közöl s melynek előzetési ára úgygy, mint a Képes Néplapé félre csak egy forint. Ugyancsak a mai számunkhoz mellékelvő tartalmazzza a „Jogtudományi Közlöny” szaklap elő-
zetési fölhívását és a Franklin-társulat könyvtárányának gazdag jegyzékét.
A „Vasárnapi Ujság” azon olvasóit, kiknek előzetésük december végével lejár, kér-
jük az előzetés mielőbbi megújítására, ne-hogy lapjaink szétküldésében fennakadás vagy zavar álljon be. Az előzetésis kény-
esebb eszközölhetése végett mai számunk-hoz postautalványt is mellékelünk, föl-
kérvé regébb olvasóinkat, hogy a czimszalag-ból, mely alatt eddig lapjuk járt, egyet a postautalvány szelvényének hátsó lap-jára sziveskedjenek ragasztani s úgy kül-
deni be a kiadóhivatalnak.
Társalunk, a „Politikai Ujdonságok” leg-
közelebbi száma egy nappal később fog megjelenni. Ez intézkedést a háromnapos ünnep teszi szükség-sé, miatt a hírlapi távirati intézetek is ünne-
pelnek, s ekkép az újabb tudósítások megérkezte előtt a lapot saját alá adni nem volna célszerű. E szám tehát kivételesen csütörtökön jut a közönség kezei közé.
A királyi udvar e hó 20-án költözött be Gö-döllőről Budapestre. A királyi pár délután jött meg, a vadászatok befejezése után. Mária Valéria főher-
cegnő pedig már délelőtt külön vonaton érkezett. Az udvar egy hónapot tölt a budai királyi lakban, mi-
alatt udvari estélyek is lesznek, az első a jövő hó 8-án. A trónörökös pár e hó 22-én szintén megér-
kezett, hogy családi körben töltsék a karácsonyi napokat, melyek a királyi családban kettős ünnepek, akkor lévén a királyné születésnapja is.
A háborus hírek, melyek az utóbbi napokban oly komor fenyegetéssel támadtak észak felől, s Berlinben, Bécsben, Budapestben annyi aggodalmat okoztak, a magyar képviselőházban is megfordul-tak. Mielőtt a törvényhozók ünnepelni mentek volna, az e hó 20-iki ülésben Ugron Gábor intézett kérdést a miniszterelnökhöz, hogy mi igaz a Né-metország és monarchiánk közti szövetségből s van-e tudomása a kormányának Oroszország háborús készülődéseiről. Tízsa miniszterelnök azt válaszolta, hogy ily kérdésre hirtelenében felelni nem lehet, de megnyugtatóan egész határozottan mond-hatja, hogy e hírek részint teljesen alaptalanok, részint tuloztak, s az európai békét ma veszélye-zetnek tekinteni nem lehet. Ugron viszont azt kér-dezte, mely hírek az alaptalanok és melyek a tul-zottak. Abban a sorrendben, melyben ő tette a kér-déseket, s melyben a miniszter válaszolt, az alaptalan a Németországgal való szövetségre vonatkozhatik, a tulzás pedig az orosz készülődésre. Végül általános helyeslés közt kijelentette, hogy Oroszország elleni bármily háború esetében biztosan számíthat Ma-gyarország kormánya egész Magyarország összes pártjainak támogatására és számíthat a magyar nemzet lelkesedésének és odaadásának teljességére. Tízsa miniszterelnök erre még egyszer föl-szólt, s azt mondta, hogy nincs semmi ok, a mi a békében vetett reményeket megingathatná. E hó 21-én mind a két ház ülést tartott, s ez volt az utolsó az ünne-pek előtt. Mind a két ház megbizta elnökét, hogy a királyné születés napjára és újév napjára fejezze ki a ház szerencsekívánatait. Az elnökök boldog ünne-pek kívánásával zárták be az ülést.

A király-himnusz ügyében működő bizottság azt határozta, hogy a pályadíj beszerzésére adakozásra szólítja föl a törvényhatóságokat, egyleteket, kaszinókat; az országos dalszövetséget pedig e czélra rendezendő nagy hangverseny tartására kéri föl. A szövegnek pályázati megírlására az akade-miát akarják megnyerni. A legjobb három aztán kinyomatják s a pályázni kívánó zeneszerzők szaba-don választanak ezek közül. A zenebíráló bizottság is három művet szemel ki, azokat a dalegyletek be-tanulják, az 1884-iki miskolci dalünnepen előadják s akkor dől el, hogy ki a nyertes.
Emlék-albumot nyújtanak át e hó 23-án a mérnök-és építész egylet tagjai Schweitzer Sándor tanárnak, ki sokáig volt az egyesület ügybuzgó tit-kára. A díszes albumot Czizler Győző műépítész tervezte szerint Morzányi József műhelye izléssel és fényvel állította ki. Háromszáz arczkép van benne. Az album átadását társas vacsora követi.
Új egyetemi tanárok. Dr. Lány Lajos képviselő és a „Nemzet” szerkesztője, eddig egyetemi magán tanár, a statisztika rendes tanárává neveztet-t ki a budapesti egyetemre; dr. Földes Béla pedig a statisztikai második tanszék nyilvános rendkívüli tanárává. Láng már lemondott képviselői állásáról.
Oberdank kivégzése. Oberdank Vilmost, kit bomba-csempészetben fogtak el szeptember 16-án Ronchiban, a királynag Triesztbe érkezése előtti napon, e hó 20-án reggel 7 órakor Triesztben, a ka-szárnya udvarán felakasztották. Hadi törvényszék ítélte el, s nem kapott kegyelmet, habár az olasz egyetemi ifjúság kegyelmi kérvényeket küldött az uralkodóhoz és Hugo Viktor is a kegyelemkérők közt volt. A hadi törvényszék tárgyalásából, vagy magáról az ítéletről semmi sem jutott eddig nyilván-osságra. Vádolva volt a katonaságtól való meg-szökéssel, továbbá baha- és felségárulás és hazaáruló titkos szövetségben való részvétel miatt. A szeren-sélen ifjú nyugodtan fogadta, mikor e hó 19-én tudtal adták neki, hogy meghal. A halálig hátra levő idő alatt sem tört meg, s bátran viselte magát a bitófa alatt.

A „Jogtudományi Közlöny” december 22-ki (51-ik) száma következő tartalommal jelent meg: Vizsgálati fogság és szabadiára helyezés a bűnvádi eljárás tervezetében. Dr. Stiller Mor budapesti ügyvéd-től. — A ravasz fondulrat forgalommeghatározásához. Abazolon Ferencz kassai törvényszéki aljegyzőtől. — Irodalmi parasztlázadás. Dr. Dell'Adami Reaso buda-pesti ügyvéd-től. — Törvénykezési Szemle: A fizetés hi-ánya miatt óvatolált válto tovább forgatása az óvatolási határidőn belül. Dr. Moder Tibor budapesti ügyvéd-től. — Az 1881. LX. tcz. 70. és 134. §-aihoz. Dr. F. J. ügy-
véd-től. — Különfélék.
MELLEKLET: Curiai határozatok. — Az eskütét-szék kérdése a bpesti ügyvédi kamara szakkbizottságá-ban. — Kivonat a Budapesti Közlönyből.

HALÁLOZÁSOK.

Tordai WIRNER LAJOS, nyugalmazott udvari tanácsos, meghalt Bécsben 81 éves korában. Három év előtt adta ki emlékiratait, melyek a harminczas és negyvenes évek politikai eseményeire és szerep-
előire igen érdekes adatokat szolgáltatnak, s emlékir-ti irodalmunk egyik legjelentékenyebb művét ké-pzi. Az elhunyt, mint az udvari kancellária egyik elsőrendű hivatalnoká kiválóbb szerepet játszott. Kassán született s már 1825-ben fogalmazó lett a magyar udvari irodában, s nagymértékben meg-nyerte Reviczky Ádám gróf alkancafélt bizalmát. Nemsokára Metternich herceg figyelmét is magára vonta. A kholerajárvány alatt a reábizott legfonto-sabb foladatolnak élte veszélyeztetésével tón eleget, s ezzel Ferencz császár elismerését is kivívta. Az 1848-iki parlamentáris küzdelmek idejéig minden tö-rekvése oda irányult, hogy Magyarország érdekeit a birodalom összes érdekeivel meg egyeztettesse. A szabadságharc előtt a magán életbe vonult vissza. Később azt ajánlotta Schwarzenberg hercegnak, hogy Magyarországon nemzeti kormány működjk, de annak minden olyan kinövése nélkül, mely a kormányzásra szibbszámolag hathatna. Midőn Schwar-zenberg herceg ez ajánlatot visszautasította, Wirner végképp visszavonult a közélet teréről, s csak az utóbbi időben adott életjelt magáról emlékiratai közrebecsátásával.
Elhunytak még a közelebbi napok alatt: SZO-KOLAT KAROLY, Somogy megye hajdani táblabírája, a dr. Széchenyiek és Somssichoknak sok ideig ura-dalmi ügyvédje, 80 éves korában, Kaposvárt. — PAPP GÁBOR, Ér-Köbölkt érdemes ref. ág lelkésze, 70 éves korában. — TÖRÖK Győző, Komád közseg szeretett derék jegyzője, ki a szabadságharc után sokáig rejtgette Sárosvy Gyulát, a mért felővi fogsá-gal büntetett, 72 éves korában. — FARKAS FE-RENCZ, nyug. tisztartó, 64 éves korában, Győrött. — FANTAR LAJOS, tiszt. szolgabíró, a szabadság-harcban százados, 74 éves korában. Nebojszán. — Dr. DUSZÓCZI LÁSZLÓ, debreczeni fiatal orvos, Buda-pestben. — Dr. LONGHI ANGELO, kedvelt orvos, Kézdi-Vásárhelyen. — SCHIFFER FERENCZ, nyugalmazott honvédezerede, 72 éves korában, Nagy-Várádon. — K SZONOSITS JENŐ, szolgabíró, 54 éves korában, N. Kikindán. — BONÓ BELA, 32 éves korában, N. Szelezsényen, fiatal özvegvet hagyva maga után. — PICR MOR, ki hosszabb ideig volt Szeged város bizottságának tagja, 72 éves korában, Arádon; ugyanott VARGA NÁNDOR, a nemrég elhunyt jeles író, Varga János nyolcz éves, egyetlen fia, a mélyen sújtott özvegy vizsga. — TOMA JOZSEF, plébános és czimzetes kanonok, Boroszlón. — WEISZ J., orvos, volt katonai helyőrségi osztályorvos, 40 éves korá-ban, Budapestben.
Báró NOPCSA LÁSZLÓNÉ szül. Baja Mária, a Fíralyné főudvarmesterének, h. Nopcsa Ferencznek és Elek cs. k. kamarásnak mostoha anyja, 62 éves ko-rában, Déván. — SZABÓ SAMUELNE születte Nagy Katalin, Szabó Sámuel kolozsvári ref. tanár hitvese, Nagy Péter ref. püspök művelt szellemű leánya, köztisztelőben élt kitünő nő, Kolozsvárt, életé-
nek 38 ik, boldog házasságának 17-ik évében, 5 napig tartott rohamos tüdőbő következtében folyó hó 14-én elhunyt, nyolcz gyermeket hagyván maga után. — KRUCSEI SAMUELNE szül. Kosz-tyik Francziska, uradalmi számtartó neje, 48 éves korában, Gyulán. — ÖZV. VITÁR MIKLÓSNÉ születte Somogyi Rozália, 72 éves korában, Szombathelyen. — ÖZV. KESÉ GyÖRGYNÉ szül. Bartha Anna, 77 éves korában, Szász-Régenben. — SZLAFKOVSKY LAJOSNÉ szül. Depsz Lujza, 29 éves korában, Szatmáron. — ILLYEN AGOSTONSZ szül. Bacsis Karolina, kereskedő neje, 25 éves korában, Szabadkán. — CSERNYUS AL-BINA, viruló hajadon, Csernyus Kálmán és neje Ferenczy Katalin leánya, Egerben, kik most rövid idő alatt második leányukat siratják. — POZNER ELEKNE szül. Erős Ilka, 33 éves korában a pestme-gyei Kalázon. — MATEVICS GyÖRGYNÉ szül. Boér Anna, 57 éves korában, Kolozsvárt.

Sakkjáték. 1202-ik számú feladvány. A „Chess Monthly” legújabb feladványtornájából. (I. díj.)
Séta.
Világos indul s a negyedik lépésre mattot mond.
Az 1197. sz. feladvány megfejtése.
A „Chess Monthly” legújabb feladványtornájából.
Megfejtés.
Séta.
Helyesen fejtették meg: Veszprémben Fülöp József Nagy-Dobronyban Németh Péter. Budapestben K. J. és F. H., Andorfi Sándor. A pesti sakk-kör.
SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.
A titok. Emmához. Örvendetes, hogy fordítóink figyelmé Schiller felé is fordul. Csakohogy Schiller jól fordítani nehéz. Nyelve erős, kifejező, festői; néhol (ifjú-
galmi verseiben) dagályos. A nyelv művésze legyen, a ki jelösségeit visszatükröztetni, libáit elkerülni, s egyéni színezetnek mégis megővni képes. E két darab fordításá kísérnetek is győzse. Nem csak hogy a ritmusm elvs-zett beuók s a keresztmetek is elesetek, de a nyelv eroje helyett laposság, kifejezéstelenség helyett erőleu

próza íti ki magát itt-ott. Egyes sorok, vagy féltrófák sikerülte az egész nem menti meg. — Az eredeti vers („Magányban”) a Byron Magányának nagyon is halvány másolata.
Jézus születése. (Uj átdolgozás.) A rövidítések a mások ki szakaszban mindenesetre használnak a költeménynek, bár még rövidbe volna. De a fő-baj most sincs elhárítva. A esel népmundát nem ismerjük ugyan; de az a mégis különös, hogy Jézus még meg sem született s a kovács már is szeged kovással a keresztjét, kimondja Jézus nevét s a munkát sürögésnek állítja. Népmundákban fordulnak ugyan elő ellenmondások, de ez így mégsem lehet, vagy a költői feldolgozásban így nem maradhat. Az időnyről már ugy is elkésett; jövőre talán sikerül oly alakot találni neki, hogy közölhető legyen.
N.-Váradi. L. M. A szoltárifordítás igen szép. Fel fogjuk használni is ez ügyben rövid időn magánlevél is megy.
K. S. A „Szegény anyja” (szerb) népköltemény for-dítása elég jól olvastatja magát. De kissé el van nyújtva az elbeszélés. Azt is jó volna tudnunk, mely korból való a költemény s valóban népies vagy egyes költőtől van. A szerb epikus dalok rendes formája a rimetlen ötös vagy négyes trocheus; itt-ott páros rimelés. Ez a mes-terkétebb forma (egyetlenlen sorok, keresztmetek) mű-költőre vall. Hogy áll tehát a dolog? A fordítás, kivált rimek tekintetében, kissé pongyola.
N. S. ref. lelkész. Igaza van, s óhajtandó volna, hogy figyelembe vették. De a nyílt felszólalást nem véljük czélravezetőnek, hanem levelét borítékba zárva elkül-döttük R. M. kiadó urnak, a kibez intézve van.
Nem közölhető. Halálór (öt darab). Szeretek. — Fenyök közt. Parkban (ez utóbbi csinos, de nem új). — Egykor én is szerettem. — Hogyha látlak. Az utas.
Tartalom.
Szöveg: Levél a Vasárnapi Ujság szerkesztőjéhez. Szász Károlytól. — A fecske. Szász Károly költemé-nyéből. — Költemények prózában: I. A bolond. II. A veréb. III. A két dűsgazdag. IV. A sasi. V. A falu. VI. A rózsza. Irta: Turgenyev Sz. Iván. Oroszról for-dította Csapey László. — Magyar nők az 1790-ik évi budai országgyűlésen. — Az északi jéges-tengeren. — Egyveleg. — A szegények karácsonya. — Karácsonyi

népilmépek Olaszországban. — A hol a megváltó szü-
letett. — Tüzzölők. — Milyen a világy Oroszországban. — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyletek. — Mi ujság? — Halálözások. — Szerkesztői mondaní-való. — Sakkjáték. — Heti naptár.
Képek: Szász Károly. — Nordenskiöld északsarkí utazásából: 1. Sirályok költöhetője a Karai-tenger szí-
letén. 2. A „Vega” hajó téli szálláson a Behring-szoros fölött. 3. A „Vega” tiszti szobája. 4. A „Vega” ünne-
pélyes fogadtatása Stockholmban. — „Tűz van!” — A szegények karácsonya. — Karácsonyi vásár. Dörve Tivadar rajza. — Lépeső a Megváltó születési kápol-nájához a betlehemi templomban. A betlehemi templom csarnoka karácsony éjjelén. Az ezüst csillag Jézus szü-
letése helyén a betlehemi templomban.
Friesse Mária, színész neje, IV., Dreihelfensgasse
A beszerzési forrásokra nézve utalunk a „KWIZDA-féle KÖZSVÉNYFOLYADÉK” mai számunkban foglalt hír-detésére.
KÖZSVÉNYESEK és IDEGBETEGEKNEK.
Már ismételve említettük e helyen a Kwizda Ferencz János, cs. k. udv. szállító és korneuburgi kerületi gyógyszerész ur által készített közsvény-folyadékokat. A mint a folyton beérkező bizonyítvá-nyok tanúsítják, e készítmény biztosan, ható, sőt majdnem csalhatatlan szemnek tekinthető közsvé-nyes és csúszos bántalmak ellen. A számos, gyakran igazán meglepő eredmény folytán, melyek a Kwizda-féle közsvény-folyadékkal lettek elérve, a tudakozódás oly élnék lett, miszerint Kwizda ur készítesének látta készítményének raktrairait jelen-
tekenyen szaporítani; minőlfogva az most már Ausztria-Magyarország minden gyógyszerteráiban megrendelhető.
Nehézkórt (epilepsie) gyógyít levél ut-ján dr. Killisch specialista
Drezdában (Szászország). — A nagy siker (8000) miatt nagy aranyérem a párisi tudományos táraaságtól.

népilmépek Olaszországban. — A hol a megváltó szü-
letett. — Tüzzölők. — Milyen a világy Oroszországban. — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyletek. — Mi ujság? — Halálözások. — Szerkesztői mondaní-való. — Sakkjáték. — Heti naptár.
Képek: Szász Károly. — Nordenskiöld északsarkí utazásából: 1. Sirályok költöhetője a Karai-tenger szí-
letén. 2. A „Vega” hajó téli szálláson a Behring-szoros fölött. 3. A „Vega” tiszti szobája. 4. A „Vega” ünne-
pélyes fogadtatása Stockholmban. — „Tűz van!” — A szegények karácsonya. — Karácsonyi vásár. Dörve Tivadar rajza. — Lépeső a Megváltó születési kápol-nájához a betlehemi templomban. A betlehemi templom csarnoka karácsony éjjelén. Az ezüst csillag Jézus szü-
letése helyén a betlehemi templomban.
Friesse Mária, színész neje, IV., Dreihelfensgasse
A beszerzési forrásokra nézve utalunk a „KWIZDA-féle KÖZSVÉNYFOLYADÉK” mai számunkban foglalt hír-detésére.
KÖZSVÉNYESEK és IDEGBETEGEKNEK.
Már ismételve említettük e helyen a Kwizda Ferencz János, cs. k. udv. szállító és korneuburgi kerületi gyógyszerész ur által készített közsvény-folyadékokat. A mint a folyton beérkező bizonyítvá-nyok tanúsítják, e készítmény biztosan, ható, sőt majdnem csalhatatlan szemnek tekinthető közsvé-nyes és csúszos bántalmak ellen. A számos, gyakran igazán meglepő eredmény folytán, melyek a Kwizda-féle közsvény-folyadékkal lettek elérve, a tudakozódás oly élnék lett, miszerint Kwizda ur készítesének látta készítményének raktrairait jelen-
tekenyen szaporítani; minőlfogva az most már Ausztria-Magyarország minden gyógyszerteráiban megrendelhető.
Nehézkórt (epilepsie) gyógyít levél ut-ján dr. Killisch specialista
Drezdában (Szászország). — A nagy siker (8000) miatt nagy aranyérem a párisi tudományos táraaságtól.

HETI NAPTAR. Decz. hó.

Nap	Katholikus és protestans	Görög-Orosz	Izraelita	
24	A 4 Ádám, Éva	A 4 Ádám, Éva	12 C 30 Spiri.	14 Enosz
25	H Nagy kar.	Nagy kar.	13 Eustrát	15
26	K István 1. vért.	István vért.	14 Tir., Leurus	16
27	S János evang.	János evang.	15 Kleuter, Pál	17
28	C Apró szentek	Apró szentek	16 Ágost prof.	18 Ezekias
29	P Tamás püspök	Jonathán	17 Dániel prof.	19
30	G Dávid	Dávid	18 Seb. és p. vt.	20 S. Vaera

Holdváltozásai. ☾ Holdtelté 24. 4 óra 57 percz. d. n.
Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér. 6. sz.)
KÖZSVÉNYESEKNEK.
Hangok a közönség köréből.
Kwizda közsvényfolyadékaról
A „Neuer Zeitgeist” szerkesztőjének, Bécsben.
Ajánlatára használtam a Kwizda Ferencz Já-nos, korneuburgi kerületi gyógyszerész és cs. k. udv. szállító urnak közsvényfolyadékat; s köte-
lelem érzem magamat ezen urnak, felülmulhatatlan találmányáért, legmolegobb köszönetet mondani.

Ajánlatára használtam a Kwizda Ferencz Já-nos, korneuburgi kerületi gyógyszerész és cs. k. udv. szállító urnak közsvényfolyadékat; s köte-
lelem érzem magamat ezen urnak, felülmulhatatlan találmányáért, legmolegobb köszönetet mondani.

HIRDETÉSEK.

Egy hatszor használt petitsor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 15 kr.; többszori igtatásnál 10 kr. Bélyegdíj külön minden igtatás után 30 kr.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad BÉCSBEN: Dukas M. Riemergasse 12, Schalek Henrik Wollzeile 12, és Oppelik A. Stubenbastei 2.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

Nemzeti nagy képes naptár 1883. évre.

Szépirodalmi és ismeretterjesztő tartalommal, számos képpel s egy színym. czimképpel. Szerkeszti

ÁLDOR IMRE. TIZENÖTÖDIK ÉVFOLYAM. Ara füzve 1 frt.

TARTALMA: A felséges uralkodóház. — Caillagászati és kortani jellegzése az 1883-ik évnék. — Katholikus, protestans, görög, orosz és izraelita naptár-rész jegyzéklapok kal. — Bélyeg-illetékek. — Irodalmi rész: Czimképünkész. — Az igazi. Elbeszélés. Irta Sziklay János. — Három királyné (három képpel). — Bucus a házamtól. Irta: Jókai Mór. — A krassovának között. Néprajzi vázlat. Czibrus Géazól. — Az új külügyminiszter (egy kép-pel). — Hegyen át, víz alatt (három képpel). — Egy magyar művészről (három kép-pel). — Krisztus Pilátus előtt. Munkácsy képe. Szász Károlytól. — A szomszédból (két képpel). — Vázlatok egy év történetéből (tizenkét képpel). — Vegyesek. — Magyarorszag tiszti czim- és névtára (hivatalos adatok alapján). — Országos vásárok a magyar szt-korona birtokain. — Kamatszámítás. — Cselédbért, árendát mutató tábla. — Hirdetések.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent:

ORVOSI TANÁCSADÓ VAROSON ES FALUN. SZERKESZTETTE LENGYEL DÁNIEL orvostudor, a budapesti kir. orvos-egylet és kir. magyar termézetstud. társulat tagja. Ara füzve 1 frt 50 kr.
FÁCZÁNYI-féle GYÓGYHATÁSÚ MAGYAR ÉDES „MUSTÁR.” Ezen mustár nemcsak a legkellemesebb és legjobb tápsze-
rek egyike, hanem egyszersmind legkittünőbb és legbiztosabb öngyógyász is, és mint olyanakk, nemcsak az osztrák-magyar birodalomban de külföldön is, egy legelőbbkel orvosi tekintélyek, valamint már több ezere menő különféle nemű, koru és osztályu szenvedők részéről is, a kik azt alább felsorolt bajkik ellen legjobb sikerrel használták, elismerte-tett és behizonyult. — nevezetesen a gyomor, maj., — sziv- és aranyér bántalmaknál, valamint az idült gyomor, bél, tüdő és gége hurutnál, rekedtség, nehéz lélekés gyomor és a mell elnyálkásodásánál, étvágyhiány, szorulás, puffadás, gyomorégés és gőrszél stb.
Kapható naponta legfrisebb minőségben valamint a feltá-
lító s készítő FácZányi Ármán gyógyszerésznél Budapest-Köbányán, ugyszintbe számos budapesti és vidéki gyógyszer-
ész és nevezetesebb fűszerkereskedő urnaknál. — Ara: egy nagy üveg 1 frt — kis üveg 50kr csomagolás külön és arány-
lag a mennyiséghez mérésékel áron szamittatik; postán két nagy vagy négy kis üvegnél kevesebb nem szállítatik. — Hamisítás kikerülése végett minden üveghez használati uta-sítás, a mely számos elismerésvnyvel és FácZányi sajtókészü a kirással van ellátva mellékeltek. — Ismételődek Kedveső engedményben részesülnek. 5446

HONVÉD-NAPTÁR az 1883. évre. (Egyuttal katonai naptár) A nagy, nép számára szerkesztéi ÁLDOR IMRE. XVI. évfolyam. Ara füzve 60 krajczár.

Selyemkelmék, méterje frt 1.05 o. e., (közvetlenül áruküldözök nélkül)
nehezebb minőségűek, mint az előbbiek, általam viteldij- és vámmentesen kül-detnek Ausztria-Magyarország területén a házhoz. Csikos és kozokias alappal bírnak, a kiválóan alkalmasak látogatási, séta- és úti ruhákra. Egyes ruhákra adok, és minták pósta fordultával rendelkezésre állanak. Levéldij a Schweizba: 20 fillér = 10 kr. o. e.
Hibásan írott czimeket és nem kellően bórmentesített leveleket tekintet nélkül kell hagynom.
Zürich. 376 Henneberg G., selyem-gyári raktára.

Legolesobb magyar regények!
DU BOISGOBEY. Az arany díszadó. 5 kötet 2 frt 50 kr. — Mangars gróf leánya. 6 kötet 2 frt 40 kr. — A piros rózsza 17 lovagjal. 6 kötet 2 frt 40 kr. — A három regény 13 kötet csak 6 frt.
A párisi Mohikának 6 kötet 6 frt. — Gróf Monte Christo 12 kötet 8 frt 60 kr. — A világ ura. 25 füzet 3 frt. — Margit királyné. 6 kö-tet 1 frt 60 kr. — Monsoreau hölgy. 8 kötet 2 frt 40 kr. — Királynevetők 8 kötet 2 frt 40 kr. — A hat regény 51 kötet és 25 füzet csak 18 frt.
Taquinet, a püpos 2 kötet 75 kr. — A bolli leányok. 4 kötet 1 frt 50. — Egy férj, a ki nejét keresi. 2 kötet 75 kr. — A szerelmesek utja 2 kötet 75 kr. — A milliomos. 4 kötet 1 frt 50 kr. — A rém-eb. 4 kötet 1 frt 50 kr. — Egy férj, a kivel tréfát írnek. 2 kötet 75 kr. — Blaguiszkó báróné. 2 kötet 75 kr. Az anyajegy. 2 kötet 75 kr. — A kilenz regény 24 kötet csak 7 frt.
Péncz ö felesége. 7 kötet 3 frt 50 kr. — Szerelm 5 fensége. 9 kötet 4 frt 50 kr. — A rochevillei büntény 4 kötet 1 frt 60 kr. — A 13. számu berkocsis 7 kötet 2 frt 80 kr. — A creolinó leányai 8 kötet 3 frt 20 kr. — Az örültek orvosa 8 kötet 3 frt 20 kr. — A gróf-nó titka 5 kötet 2 frt. — A hét regény 48 kötet csak 17 frt.
A hét főhaz. Hat rész 17 kötetben: I. Egy hercegnő. (A kevelység) 5 kötet 2 frt 50 kr. — II. Bastien Frigyes. (Az irigység) 3 kötet 1 frt 50 kr. — III. A pokol tüze. (A harag.) 2 kötet 1 frt. — IV. Madeleine (A bujaság) 2 kötet 1 frt. — V. Mihaly rokón. (A restség) 50 kr. — VI. A milliomosok. (A fősvényseg.) 2 kötet 1 frt. — VII. Gasterini orvos. (A torokosság) 2 kötet 1 frt. — A hét regény 17 kötet csak 7 frt.
Az esküdszék ítélete 2 kötet 80 kr. — Brot A. Rémes éjkek és az emir leánya 7 kötet 3 frt 50 kr. — Cheriulius V. Noirel Jozsef 2 kötet 80 kr. — Clarelis. A müllő. 3 kötet 1 frt 50 kr. — Creville. A Maurécs család 40 kr. — Feuillel O. Egy párisi nő története. 60 kr. — Foval P. Az öök. 5 kötet 2 frt. — Hugo V. A nyomorultak. 12 kötet 6 frt. — Jaime A. Az abba. 2 kötet 80 kr. — A gonosz fin 2 kötet 80 kr. — Lermina G. A bünös nő 2 kötet 1 frt. — Nagrváthy K. Krisztina 2 kötet 80 kr. Pierce E. A szivek harca 3 kötet 1 frt 21 kr. — Ponson du Terrail. A kamok bévküzdemele 7 kötet 2 frt 80 kr. — Richebourg E. Old meg a nő! 3 kötet 1 frt 50 kr. — Sauniere P. A Marignan örökség 40 kr. — Stretton H. A legújabb botrány 3 kötet 1 frt 20 kr. — Tissot V. Montreuil grófnő 3 kötet 1 frt 20 kr. — Tóth J. A nagyvilági nő 2 kötet 75 kr. — Zola E. Mourot abbé vétkös 3 kötet 1 frt 50 kr. — A Huss regény 66 kötet csak 24 frt. 5425
Kimerítő könyvgyekkel ingyen és bérmentve szolgálunk. Budapest (IV. egyetem-téca. 2. sz.)

DOBROWSKY és FRANKE könyvkereskedés.

ÚJ TALÁLmány!

KADSURA-ILLATSZEREK Szappan... KADSURA Kivonat... KADSURA Pipere-víz... KADSURA Haj-olaj... KADSURA Brillantine... KADSURA VIOLET. A Royal Thiridae és Seloutine-szappan főtallalója. 922 225. RUE ST. DENIS, PARIS.

CHIOCOCA-LIKÖR

(Liquor chioceae fortificans) Tudományosan megvizsgálva, kiperbálva és tekintélyes általánosan, mint jelleme bizonyított, határozottan ártalmatlan.

életrendi szer, különösen pedig mint gyors és kellemes

ÉLÉNKITŐ

Élesztő és erősítő a gyöngyűtől főtől

IZOMERÖRE

az idegek és feszerejök erősítésére; megoldó jódtartalmú ételtől, élelmitől és főzöttől hatékonyan különösen petyhéd izmoknál, és látható gyöngyűségi állapotokban.

Izot tekintve, felülmúlja a legfinomabb asztali likőröket. Számos talán elismert és kiadott írást tekintélyes, a chioceca likör jellemeiről az orvos megtekintés végett rendelkezésre állnak. Egy eredeti üveg, pontos használati utasítással minden nyelven, 3 frt o. é. Posta- és csomagolási díj 20 kr.

Fő szállító raktár: Weber K. gyógyszerár Décs, VII. St. Ulrichplatz 4 (horv. minden leírásbeli megrendelés intézendő).

Fő raktár: Weisz József győgy. a szerencsehoz I. Tuchlauben.

Budapest: Török József gyógyszer. király-utca 12. Triest: Forabonelli, gyógyszer. al Camello. Prága: Füst József, gyógyszer. Lemberg: Beizer S. gyógyszer. Lina: Ruppert, gyógyszer. Szt. Péter: Temesvári: Jahnke K. és Tarczyk Z. gyógyszer. Zágráb: Fink L. gyógyszer.; valamint minden jó nevű bel- és külföldi gyógyszerárban. 771

TRIESZTI KIÁLLÍTÁS SORSJÁTÉKA.

1000 nyeremény frt 213.555 frt értékben. Egy sorsjegy 50 krajczár o. é. 1000 nyeremény frt 213.555 frt értékben.

- 1. főnyeremény: 50.000 forint készpénzben vagy 8.800 arany
2. főnyeremény: 20.000 forint készpénzben vagy 3.500 arany
3. főnyeremény: 10.000 forint készpénzben vagy 1.750 arany
4. főnyeremény: nyakék és fülbevaló brillantokkal értéke 10.000 frt.
Négy nyeremény: arany ékszer brillantokkal és gyöngyökkel, egynek értéke 5000 frt.
öt nyeremény: különböző ékszertárgyak, egynek értéke 3000 frt.
987 nyeremény: egynek értéke 1000, 500, 300, 200, 100, 50 és 25 frrtal.

Huzás 1883 január 3-én. Egy sorsjegy ára 50 krajczár osztr. é.

Megrendelések 15 krajczár melléklete mellett, a postadíjért, a következő helyre intézendők: Triest P. Grande, N. 2. Lotterie-Abtheilung d. Triester Austellung P. Grande, N. 2.

Sorsjegyek kaphatók: a Pesti kereskedelmi bank váltóirodájában, Budapest, Dorottya-u. 1.

Martiny F. H. és Fia

Budapest, IV., váci utca 19. szám.

Ajánlja a t. cz. uraságoknak jól felszerelt raktárát: saját készítményű tajt-dohány-szivarpipáit valamint csibukszárait a legolcsóbb árak mellett.

Szó- vagy levélbeli megrendelések bármily ezímer, monogram vagy más jelvényekhez az elismert jó készítményi módorban eszközöltenek.

Kívánatra árjegyzékek franco szállítatnak.

VÖRÖS kereszt sorsjegyei.

Legközelebbi huzás 1883. január 2-án. Főnyeremény 200,000 frt.

Eladom pontosan a hivatalos napi árfolyam szerint vagy 15 havi részletre 1 forinttal darabonként. 790

Már az első részlet lefizetése után épügy a sorsjegy, mint az arra eső nyeremény a végi kizárólagos tulajdonát képezi. Lőry J. bankháza Budapest, hatvani utca 17.

Advertisement for 'A szép bajusz' (The beautiful beard) featuring an illustration of a man with a beard and text describing a hair product.

Olvassni!

A „Pillanat alatt nyomó” (Nemethir. szab. 14120. Cs. kir. oszt. szab. ezüst kitöltő-érem és okmány) az egyetlen szabadkozott, nyomtatott, másolatok nélkül, Szász okmányai, majd-neva korlátlan mennyiségű, egyenként elcs. sötétfeke (v. színes) enyészhetetlen levonatokat készít, melyek egyenként is az egész világ postaközlékeiben mint nyomtatványok díjkezelvényben részesülnek. A „Pillanat alatt nyomó” felület minden eddigi másolat készletét: a hirt. auto. poligráf stb. efféleket, az készletek 2 nyomó felülettel 18 50 markától főlebb. Tervezők, biztonyvitányok, a szűz itéleti és eredeti levonatokat azonnal ingyen bérmentve kizárólag. 748 STEUER & DAMMANN.

ÚJ! ÚJ!

Ő Felsége, I. Ferenc József magyar királynak 785 jól talált s a legpompásabban 32 színen kivitt olajfestési képe Szent István magyar királyunk öltözeteben, újonnan megjelent, és lapunkon 2/6 cm nagyságban 4 frtba kerül. Finom arany szalonnakérb. 87/8 cm. nagyságban 8 frt. Továbbá mindenemű tájképeket, valóságos, a genre- és szent képek a legújabb színezési módorban, olcsón kaphatók. Laj-tromok ingyen. Augenfeld J. műkereskedése, Bécs, III., Hetzgasse 11.

PEINTURE BOGAERTS.

Csodálatosan keresztültvű, nem papírra, hanem közvetlenül festővászonra oldott másolatok Burgers H. L., Seitz, De Block stb. eredeti festményei után. — Árjegyzékek ingyen és bérmentve küld Haupt-Depot: Fr. Roedt, Wien, I, Bäckerstr. 20. Új!!! Ausztria-Magyarország koronahercege és koronahercegnőjének arcképe.

Kopaszság, a haj őszülése és korpaképződés

ellen a napoktól érkező bizonyítványok és készfőn frak tanúsága szerint egy-dóli jónak bizonyult szer. B é c s, 1880 január 5. Wagner Vilmos. Füst J. gyógyszerár urak Prágában. Szerencsésnek érzem magamat Úrnel közhelhetni, hogy Dr. Moras Tannin-olaja hajamnak lét év óta tartó hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szer hajamnak ismét visszaszerezem. Zarembsz Mária. Taktetéses Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírtani nem valam. kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agasgyár volnék. E szer néhét által csodát tett rajtam, mint mindazok, kik ismeretl. bizonyítanak. Emellett kérem stb., stb. B u k o s a, 1880 jan. 3-án. Dr. Moras Tannin-olaja hajamnak lét év óta tartó hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szer hajamnak ismét visszaszerezem. Zarembsz Mária. Taktetéses Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírtani nem valam. kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agasgyár volnék. E szer néhét által csodát tett rajtam, mint mindazok, kik ismeretl. bizonyítanak. Emellett kérem stb., stb. B u k o s a, 1880 jan. 3-án. Dr. Moras Tannin-olaja hajamnak lét év óta tartó hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szer hajamnak ismét visszaszerezem. Zarembsz Mária. Taktetéses Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírtani nem valam. kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agasgyár volnék. E szer néhét által csodát tett rajtam, mint mindazok, kik ismeretl. bizonyítanak. Emellett kérem stb., stb. B u k o s a, 1880 jan. 3-án.

TANNIN-OLAJ Dr. Morastól.

Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék szívesen Dr. Moras Tannin-olaját küldeni nekem, mert a hajam hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szer hajamnak ismét visszaszerezem. Zarembsz Mária. Taktetéses Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírtani nem valam. kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agasgyár volnék. E szer néhét által csodát tett rajtam, mint mindazok, kik ismeretl. bizonyítanak. Emellett kérem stb., stb. B u k o s a, 1880 jan. 3-án.

Dr. Morastól. Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék szívesen Dr. Moras Tannin-olaját küldeni nekem, mert a hajam hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szer hajamnak ismét visszaszerezem. Zarembsz Mária. Taktetéses Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírtani nem valam. kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agasgyár volnék. E szer néhét által csodát tett rajtam, mint mindazok, kik ismeretl. bizonyítanak. Emellett kérem stb., stb. B u k o s a, 1880 jan. 3-án.

Dr. Morastól. Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék szívesen Dr. Moras Tannin-olaját küldeni nekem, mert a hajam hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szer hajamnak ismét visszaszerezem. Zarembsz Mária. Taktetéses Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírtani nem valam. kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agasgyár volnék. E szer néhét által csodát tett rajtam, mint mindazok, kik ismeretl. bizonyítanak. Emellett kérem stb., stb. B u k o s a, 1880 jan. 3-án.

Dr. Morastól. Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék szívesen Dr. Moras Tannin-olaját küldeni nekem, mert a hajam hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szer hajamnak ismét visszaszerezem. Zarembsz Mária. Taktetéses Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírtani nem valam. kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agasgyár volnék. E szer néhét által csodát tett rajtam, mint mindazok, kik ismeretl. bizonyítanak. Emellett kérem stb., stb. B u k o s a, 1880 jan. 3-án.

Dr. Morastól. Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék szívesen Dr. Moras Tannin-olaját küldeni nekem, mert a hajam hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szer hajamnak ismét visszaszerezem. Zarembsz Mária. Taktetéses Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírtani nem valam. kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agasgyár volnék. E szer néhét által csodát tett rajtam, mint mindazok, kik ismeretl. bizonyítanak. Emellett kérem stb., stb. B u k o s a, 1880 jan. 3-án.

Dr. Morastól. Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék szívesen Dr. Moras Tannin-olaját küldeni nekem, mert a hajam hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szer hajamnak ismét visszaszerezem. Zarembsz Mária. Taktetéses Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírtani nem valam. kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agasgyár volnék. E szer néhét által csodát tett rajtam, mint mindazok, kik ismeretl. bizonyítanak. Emellett kérem stb., stb. B u k o s a, 1880 jan. 3-án.

Dr. Morastól. Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék szívesen Dr. Moras Tannin-olaját küldeni nekem, mert a hajam hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szer hajamnak ismét visszaszerezem. Zarembsz Mária. Taktetéses Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírtani nem valam. kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agasgyár volnék. E szer néhét által csodát tett rajtam, mint mindazok, kik ismeretl. bizonyítanak. Emellett kérem stb., stb. B u k o s a, 1880 jan. 3-án.

Dr. Morastól. Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék szívesen Dr. Moras Tannin-olaját küldeni nekem, mert a hajam hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szer hajamnak ismét visszaszerezem. Zarembsz Mária. Taktetéses Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírtani nem valam. kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agasgyár volnék. E szer néhét által csodát tett rajtam, mint mindazok, kik ismeretl. bizonyítanak. Emellett kérem stb., stb. B u k o s a, 1880 jan. 3-án.

Dr. Morastól. Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék szívesen Dr. Moras Tannin-olaját küldeni nekem, mert a hajam hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szer hajamnak ismét visszaszerezem. Zarembsz Mária. Taktetéses Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírtani nem valam. kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agasgyár volnék. E szer néhét által csodát tett rajtam, mint mindazok, kik ismeretl. bizonyítanak. Emellett kérem stb., stb. B u k o s a, 1880 jan. 3-án.

Dr. Morastól. Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék szívesen Dr. Moras Tannin-olaját küldeni nekem, mert a hajam hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szer hajamnak ismét visszaszerezem. Zarembsz Mária. Taktetéses Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírtani nem valam. kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agasgyár volnék. E szer néhét által csodát tett rajtam, mint mindazok, kik ismeretl. bizonyítanak. Emellett kérem stb., stb. B u k o s a, 1880 jan. 3-án.

Dr. Morastól. Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék szívesen Dr. Moras Tannin-olaját küldeni nekem, mert a hajam hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szer hajamnak ismét visszaszerezem. Zarembsz Mária. Taktetéses Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírtani nem valam. kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agasgyár volnék. E szer néhét által csodát tett rajtam, mint mindazok, kik ismeretl. bizonyítanak. Emellett kérem stb., stb. B u k o s a, 1880 jan. 3-án.

Dr. Morastól. Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék szívesen Dr. Moras Tannin-olaját küldeni nekem, mert a hajam hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szer hajamnak ismét visszaszerezem. Zarembsz Mária. Taktetéses Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírtani nem valam. kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agasgyár volnék. E szer néhét által csodát tett rajtam, mint mindazok, kik ismeretl. bizonyítanak. Emellett kérem stb., stb. B u k o s a, 1880 jan. 3-án.

Dr. Morastól. Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék szívesen Dr. Moras Tannin-olaját küldeni nekem, mert a hajam hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szer hajamnak ismét visszaszerezem. Zarembsz Mária. Taktetéses Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírtani nem valam. kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agasgyár volnék. E szer néhét által csodát tett rajtam, mint mindazok, kik ismeretl. bizonyítanak. Emellett kérem stb., stb. B u k o s a, 1880 jan. 3-án.

Dr. Morastól. Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék szívesen Dr. Moras Tannin-olaját küldeni nekem, mert a hajam hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szer hajamnak ismét visszaszerezem. Zarembsz Mária. Taktetéses Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírtani nem valam. kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agasgyár volnék. E szer néhét által csodát tett rajtam, mint mindazok, kik ismeretl. bizonyítanak. Emellett kérem stb., stb. B u k o s a, 1880 jan. 3-án.

Dr. Morastól. Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék szívesen Dr. Moras Tannin-olaját küldeni nekem, mert a hajam hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szer hajamnak ismét visszaszerezem. Zarembsz Mária. Taktetéses Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírtani nem valam. kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agasgyár volnék. E szer néhét által csodát tett rajtam, mint mindazok, kik ismeretl. bizonyítanak. Emellett kérem stb., stb. B u k o s a, 1880 jan. 3-án.

Dr. Morastól. Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék szívesen Dr. Moras Tannin-olaját küldeni nekem, mert a hajam hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szer hajamnak ismét visszaszerezem. Zarembsz Mária. Taktetéses Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírtani nem valam. kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agasgyár volnék. E szer néhét által csodát tett rajtam, mint mindazok, kik ismeretl. bizonyítanak. Emellett kérem stb., stb. B u k o s a, 1880 jan. 3-án.

Dr. Morastól. Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék szívesen Dr. Moras Tannin-olaját küldeni nekem, mert a hajam hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szer hajamnak ismét visszaszerezem. Zarembsz Mária. Taktetéses Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírtani nem valam. kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agasgyár volnék. E szer néhét által csodát tett rajtam, mint mindazok, kik ismeretl. bizonyítanak. Emellett kérem stb., stb. B u k o s a, 1880 jan. 3-án.

Dr. Morastól. Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék szívesen Dr. Moras Tannin-olaját küldeni nekem, mert a hajam hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szer hajamnak ismét visszaszerezem. Zarembsz Mária. Taktetéses Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírtani nem valam. kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agasgyár volnék. E szer néhét által csodát tett rajtam, mint mindazok, kik ismeretl. bizonyítanak. Emellett kérem stb., stb. B u k o s a, 1880 jan. 3-án.

Dr. Morastól. Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék szívesen Dr. Moras Tannin-olaját küldeni nekem, mert a hajam hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szer hajamnak ismét visszaszerezem. Zarembsz Mária. Taktetéses Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírtani nem valam. kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agasgyár volnék. E szer néhét által csodát tett rajtam, mint mindazok, kik ismeretl. bizonyítanak. Emellett kérem stb., stb. B u k o s a, 1880 jan. 3-án.

Dr. Morastól. Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék szívesen Dr. Moras Tannin-olaját küldeni nekem, mert a hajam hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szer hajamnak ismét visszaszerezem. Zarembsz Mária. Taktetéses Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírtani nem valam. kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agasgyár volnék. E szer néhét által csodát tett rajtam, mint mindazok, kik ismeretl. bizonyítanak. Emellett kérem stb., stb. B u k o s a, 1880 jan. 3-án.

Dr. Morastól. Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék szívesen Dr. Moras Tannin-olaját küldeni nekem, mert a hajam hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szer hajamnak ismét visszaszerezem. Zarembsz Mária. Taktetéses Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírtani nem valam. kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agasgyár volnék. E szer néhét által csodát tett rajtam, mint mindazok, kik ismeretl. bizonyítanak. Emellett kérem stb., stb. B u k o s a, 1880 jan. 3-án.

Dr. Morastól. Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék szívesen Dr. Moras Tannin-olaját küldeni nekem, mert a hajam hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szer hajamnak ismét visszaszerezem. Zarembsz Mária. Taktetéses Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírtani nem valam. kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agasgyár volnék. E szer néhét által csodát tett rajtam, mint mindazok, kik ismeretl. bizonyítanak. Emellett kérem stb., stb. B u k o s a, 1880 jan. 3-án.

Dr. Morastól. Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék szívesen Dr. Moras Tannin-olaját küldeni nekem, mert a hajam hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szer hajamnak ismét visszaszerezem. Zarembsz Mária. Taktetéses Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírtani nem valam. kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agasgyár volnék. E szer néhét által csodát tett rajtam, mint mindazok, kik ismeretl. bizonyítanak. Emellett kérem stb., stb. B u k o s a, 1880 jan. 3-án.

Dr. Morastól. Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék szívesen Dr. Moras Tannin-olaját küldeni nekem, mert a hajam hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szer hajamnak ismét visszaszerezem. Zarembsz Mária. Taktetéses Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírtani nem valam. kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agasgyár volnék. E szer néhét által csodát tett rajtam, mint mindazok, kik ismeretl. bizonyítanak. Emellett kérem stb., stb. B u k o s a, 1880 jan. 3-án.

Dr. Morastól. Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék szívesen Dr. Moras Tannin-olaját küldeni nekem, mert a hajam hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szer hajamnak ismét visszaszerezem. Zarembsz Mária. Taktetéses Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírtani nem valam. kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agasgyár volnék. E szer néhét által csodát tett rajtam, mint mindazok, kik ismeretl. bizonyítanak. Emellett kérem stb., stb. B u k o s a, 1880 jan. 3-án.

Dr. Morastól. Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék szívesen Dr. Moras Tannin-olaját küldeni nekem, mert a hajam hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szer hajamnak ismét visszaszerezem. Zarembsz Mária. Taktetéses Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírtani nem valam. kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agasgyár volnék. E szer néhét által csodát tett rajtam, mint mindazok, kik ismeretl. bizonyítanak. Emellett kérem stb., stb. B u k o s a, 1880 jan. 3-án.

Dr. Morastól. Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék szívesen Dr. Moras Tannin-olaját küldeni nekem, mert a hajam hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szer hajamnak ismét visszaszerezem. Zarembsz Mária. Taktetéses Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírtani nem valam. kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agasgyár volnék. E szer néhét által csodát tett rajtam, mint mindazok, kik ismeretl. bizonyítanak. Emellett kérem stb., stb. B u k o s a, 1880 jan. 3-án.

Dr. Morastól. Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék szívesen Dr. Moras Tannin-olaját küldeni nekem, mert a hajam hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szer hajamnak ismét visszaszerezem. Zarembsz Mária. Taktetéses Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírtani nem valam. kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agasgyár volnék. E szer néhét által csodát tett rajtam, mint mindazok, kik ismeretl. bizonyítanak. Emellett kérem stb., stb. B u k o s a, 1880 jan. 3-án.

Dr. Morastól. Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék szívesen Dr. Moras Tannin-olaját küldeni nekem, mert a hajam hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szer hajamnak ismét visszaszerezem. Zarembsz Mária. Taktetéses Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírtani nem valam. kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agasgyár volnék. E szer néhét által csodát tett rajtam, mint mindazok, kik ismeretl. bizonyítanak. Emellett kérem stb., stb. B u k o s a, 1880 jan. 3-án.

Dr. Morastól. Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék szívesen Dr. Moras Tannin-olaját küldeni nekem, mert a hajam hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szer hajamnak ismét visszaszerezem. Zarembsz Mária. Taktetéses Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírtani nem valam. kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agasgyár volnék. E szer néhét által csodát tett rajtam, mint mindazok, kik ismeretl. bizonyítanak. Emellett kérem stb., stb. B u k o s a, 1880 jan. 3-án.

Dr. Morastól. Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék szívesen Dr. Moras Tannin-olaját küldeni nekem, mert a hajam hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szer hajamnak ismét visszaszerezem. Zarembsz Mária. Taktetéses Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírtani nem valam. kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agasgyár volnék. E szer néhét által csodát tett rajtam, mint mindazok, kik ismeretl. bizonyítanak. Emellett kérem stb., stb. B u k o s a, 1880 jan. 3-án.

Dr. Morastól. Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék szívesen Dr. Moras Tannin-olaját küldeni nekem, mert a hajam hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szer hajamnak ismét visszaszerezem. Zarembsz Mária. Taktetéses Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírtani nem valam. kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agasgyár volnék. E szer néhét által csodát tett rajtam, mint mindazok, kik ismeretl. bizonyítanak. Emellett kérem stb., stb. B u k o s a, 1880 jan. 3-án.

Dr. Morastól. Tisztelt gyógyszerész ur! Szíveskedjék szívesen Dr. Moras Tannin-olaját küldeni nekem, mert a hajam hullását teljesen megszüntette. Remélem, hogy e szer segítségével előbbi szer hajamnak ismét visszaszerezem. Zarembsz Mária. Taktetéses Urak! Harmadéves embernek kopasz fejfel bírtani nem valam. kellemes. Ha dr. Moras Tannin-olaját nem használtam volna, ma ifjú agasgyár volnék. E szer néhét által csodát tett rajtam, mint mindazok, kik ismeretl. bizonyítanak. Emellett kérem stb., stb. B u k o s a, 1880 jan. 3-án.

LATZKOVITS A.

Budapest, váci utca 22. sz. (Nemzeti szal'oda-épület) speciális készítője jó szabású férfi-ingeknek, feltűnő olcsó árak mellett ajánlja kitűnő jó minőségű férfi-fehérműt s uri divatzelekket. Legújabb divatu nyakkendő, valódi prágai kesztyűk, legjobb minőségű zsebkendő, harisnyák, also meleg ingek és nadrágok, angol nadrágtartók, illatszerek, szappan stb. — ingek mentek vagy mint-ing után 24 óra alatt is elkészítenek, kizárólag a legfinomabb Chiffon, Zephir és Kretonokból, darabja 2 frt 50 kr.

Hoff János-féle maláta egészségügyi csokoládé

A HOFF JÁNOS-féle maláta-csokoládé s az idült gyomor, illetőleg emésztési bántalom és vérszegénység meggyógyítása.

Valódi hamisítatlan állapotban idegerősítőül a vérébajok és a lesoványodással orvosiag rendeltek a maláta-csokoládé kiváltságos a sápkör és vérszegénység. A legfinomabb maláta csokoládé erősítőre előnyös. — 20 év alatt 58 klün-tetésben részese, Császárok királyok és fejedelmek által, készíte Hoff János csász. kir. udv. szállító ur, a maláta-készítmények feltalálója és készítője maláta-kivonat csokoládé gyárában

Köszönőlevél Budapestről. Tisztelt úr! Tény, hogy 5 évvel ezelőtt meghittótem magamat olyannyira, hogy nem csak orvosok, hanem mindazok, kik csak egy szer láttak, életembe színi reményt sem köztöttek, kénytelen voltam a Szepességét, zord éghajlata miatt, azonnal elhagyni és az enyhébb éghajlattal bíró Budapestre átköltözni. Már akkor is, minthogy más szerek nem használtak, monedéket kerestem a maláta-kivonat készítményekben és rövid idő múlva könnyebbülést éreztem. Azóta a készítményeket rendszeresen használok és állapotom annyira javult, hogy reményem van a bajból kigyógyulni. — A midőn el nem mulasztatom az alkalommal a maláta

A Franklin-Társulat kiadásában megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

A NYOMA-VEZETT.

Angol regény.

Irtja

EDWARDS B. AMÁLIA.

Átdolgozta

SZÁSZ KÁROLY.

Eredeti képekkel.

Ara füzve 2 forint.

A REJTETT SEB.

Regény két kötetben.

Irtja

Báró Jósika Miklós.

Második kiadás.

Ara füzve 1 forint.

MELYIK ERŐSEBB?

Eredeti regény.

Irtja

Iffj. Ábrányi Kornél.

Ara füzve 2 forint.

ELBESZÉLÉSEK.

IRTA

HOMONNAI BÉLA.

Ara füzve 2 forint.

TARTALMA: Manna. — Balambér lelke. — Severina. — Egy nő, ki mérget akar venni. — A szerelmes gyermek. — A végzetes mokus. — Barát és vetélytárs. — Egy bolond, a ki szeret.

Dr. KNIGGE ADOLF.

Érintkezés az emberekkel.

Ford Nagy István.

Vászonba kötve 1 frt 80 kr.

LENAU MIKLÓS

ÉLETE ÉS MŰVEL.

IRTA

Dr. SONNENFELD ZSIGMOND.

Ara füzve 1 frt 40 kr.

Hölgyek titkára,

vagyis legújabb levelező-könyv nőszámára.

Harmadik bővített kiadás.

Ara kötve 1 frt 50 kr.

A FRANKLIN-TÁRSULAT LEGUJABB KIADVÁNYAI!

Igen alkalmas ajándékok!

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelentek és minden könyvkereskedésben kaphatók:

JÓ GYERMEKEK KÖNYVE

THUMANN PÁL

rajzaihoz a verseket irták és átdolgozták

SZÁSZ KÁROLY és VARGHA GYULA.

48 nagy színnyomatú képpel.

Ara színes borítékba kötve 3 frt 60.

**SZÁSZ KÁROLY
KISEBB KÖLTEMÉNYEI**

A KÖLTŐ ARCKÉPÉVEL.

Két kötet.

Ara diszkötésben 5 forint.

KATONA JÓZSEF ÉS BÁNK-BÁNJA

irtja

GYULAI PÁL

Katona József arcképével.

Ara vászonba kötve 2 frt 40 kr.

HÉBER LANT.

SZENTTÖRTÉNETI TÁRGYU KÖLTEMÉNYEK

A CSALÁD ÉS ISKOLA SZÁMÁRA

irtja

HOFFMANN MÓR

Második kiadás.

Ara diszkötésben 1 forint.

A MI AZ EMBERT KÖRNYÉKEZI.

OLVASMÁNYOK A TERMÉSZET VILÁGÁBÓL
A MŰVELT KÖZÖNSÉG S AZ IFJUSÁG SZÁMÁRA

Dr. BERLIN MUNKÁJA NYOMÁN

A HAZAI VISZONYOKHOZ ALKALMAZVA IRTÁK TÖBBEN.

Szerkesztette

HOITSY PÁL.

Ara füzve 3 frt.

147 ábrával.

Ara füzve 3 frt.

GYERMEKÉLET

KLEINMICHEL J.

rajzaihoz a verseket irták és átdolgozták

SZÁSZ KÁROLY és VARGHA GYULA.

36 nagy színnyomatú képpel.

Ara színes borítékba kötve 3 forint.

**TOMPA MIHÁLY
VIRÁGREGÉK**

A KÖLTŐ ARCKÉPÉVEL.

Hatodik kiadás.

Ara vászonba diszesen kötve 4 forint.

**CSATÓ PÁL
SZÉPIRODALMI MUNKÁI**

AZ IRÓ ARCKÉPÉVEL ÉS ÉLETRAJZÁVAL.

Kiadja a KISFALUDY-TÁRSASÁG.

Ara vászonba kötve 4 forint.

ADALÉK A LÉLEK ÉLETRENDJÉHEZ

Irtja

b. FEUCHTERSLEBEN ERNŐ

A HARMINCEKZETEDIK KIADÁS UTÁN

németből fordította

Dr. KLEKNER ALAJOS.

Ara vászonba kötve 1 forint.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

MAGYAR REMEKIRŐK.

- Egy-egy kötet füzve 70 kr.
- Vörös vászonba diszesen kötve 1 frt.
- Csinos székényben a 12 kötet 15 frt.
- 1. Kisfaludy Sándor. *A kesergő szerelem.*
- 2. Kisfaludy Sándor. *A holdgő szerelem.*
- 3. Kisfaludy Károly. *Költeményei.*
- 4. Kasinegy Ferencz. *Költeményei.*
- 5. Kisfaludy Sándor. *Gyula szerelem.*
- 6. Csokonai Mihály. *Válogatott versei.*
- 7. Katona József. *Bánk-bán.*
- 8. Kulcsy Ferencz. *Versel.*
- 9. 10. Zeleny Miklós. *Szigeti vészedelem.* 2 kötet.
- 11. 12. Garay János. *Szent László. Történelmi költemény.* 2 kötet.

IRODALMI KINCSTÁR.

- Egy-egy kötet füzve 70 kr.
- Kék vászonba diszesen kötve 1 frt.
- Csinos székényben a 12 kötet 15 frt.
- 1. *Népdalok.* Petőfi Sándor arcképével.
- 2. *Románcok.* Vörösmarty M. arcképével.
- 3. *Magyar balladák könyve.* Arany János arcképével. 2 kötet.
- 5. *Külföldi lant.* Magyar költők műfordításai. 2 kötet.
- 7. *Emlékkönyv.* A legjelesebb magyar költők szemérmesdedt mondatai.
- 8. *Epiográfiák.*
- 9. *Szerelem dalmokai.* Vál. gyűjt. 2 kötet.
- 11. 12. *Életiskola.* Gyöngymondatok, aranyigazságok remekirők munkáiból. 2 kötet.
- A két gyűjt. egy nagy diszes székényben 40 frt.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent:

LÁNYOK KÖNYVE

Fiatal lányokak számára.

Irtja **Warga Lajosné (Rajka Teréz).**

8 aczélmetsze tteles több kisebb képpel. Ara kemény kötésben 2 frt

53-ik szám 1882.

BUDAPEST, DECEMBER 31.

XXIX. évfolyam.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 1 egész évre 12 frt, 1 félévre 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: 1 egész évre 8 frt, 1 félévre 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: 1 egész évre 6 frt, 1 félévre 3 * Külföldi előfizetésekre a postallag meghatározott vitéldij is csatolandó.

BLANC LAJOS.

(1813—1882.)

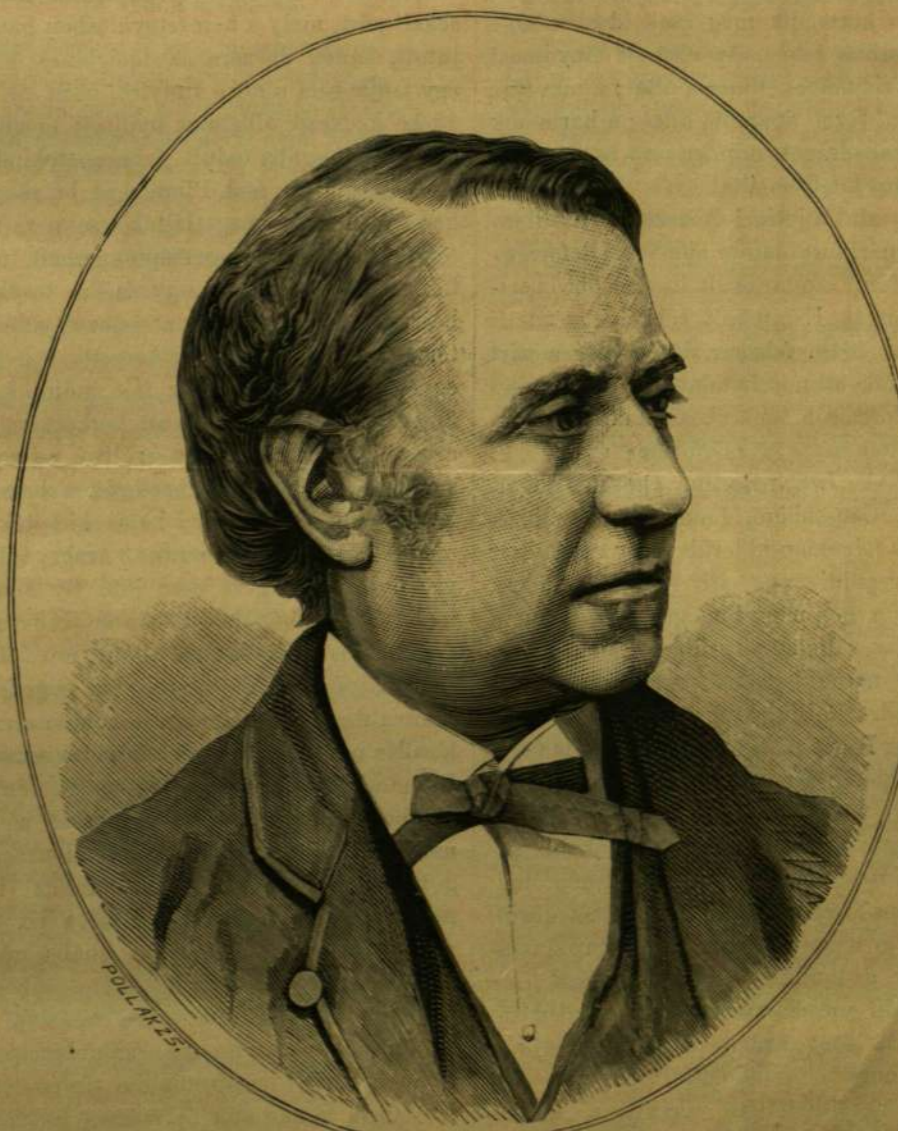
Egy ember hunyt el december 1-én, kiről helyesen jegyzik föl, hogy vele az új-kor történetének egy darabja szállt alá a sirba. Egy férfi, a ki nagy mértékben bírta a dolgozó osztályok rokonszenvét s kit a nyárs-polgárság jobban gyűlölt és rettegett, mint a legkorlátlanabb hatalmu despotát. Blanc Lajos a munkások messiása volt, ki nem csak hogy hatalmas eszméket tudott hatalmas szavakban kifejezni, de karddal a kezében is megkísérlé azokat megvalósítani. Mély, lángoló meggyőződés lelkesítő szavaiban és tetteiben, e meggyőződéséből merített erejének köszönhető sikereit. Nagy szellem volt, de hatását, melyet korára gyakorolt, nem annyira szellemének nagysága, mint inkább jellemének tisztasága magyarázza meg.

Blanc Lajos, a nagyhirű francia történetíró, publicista és szocialista, az 1848-iki februári forradalom után alakult ideiglenes kormány tagja és titkára, 1813. okt. 28-án született Madridban, hol atyja Bonaparte József udvaránál pénzügyi főfelügyelő vala, a restauráció után pedig nyugdíjat, fiai részére pedig egy középiskolában szabad helyet nyert. Lajos 7 éves koráig Korszikában élt, — anyja korszikai nő volt, — 1820-ban Párisba jött s bátyjával, Károlyval együtt a rodezi kollégiumba került, melyből tíz évi szorgalmas tanulás után tértek vissza Párisba, a hol még állottak a forradalom torlaszai. Itt a két fiatal ember, — Károly később a belügyminiszterumban a szép-művészetek igazgatója lett, — egy szerény fogadóban szállt meg. Atyjuk a Bourbonok bukásával elveszté nyugdíját s a 17 éves félnék, gyermekded Lajosnak megélhetés után kellett látni. Sok nehézséggel kellett küzdenie, mert a bátortalan fiura senki sem akart valamit bizni s gyakran félig kétségbeesve kellett visszatérnie szegényes szobájába. A munkásokhoz intézett egy későbbi beszédében így rajzolja akkori helyzetét: «Én a nép fia vagyok. Igen, barátim, ifjú koromban épen annyit s többet is szenvedtem, mint bárki közülök. Én is voltam szegény, s arcom verjétékével kerestem kenyeremet, s éreztem magamra nehezdeni a rosszul szerkesztett társaság súlyát. Azért még gyermekkoromban megesküvém isten és lelkiismeretem előtt, hogy ha valaha hivatva lennék e rosszul

szerkesztett társaság föltételeire befolyani, nem fogok elfelejkezni arról, hogy egyike valék a nép legszerencsétlenebb gyermekeinek s hogy a társaság sulya engem is nyomott. S e társasági rend ellen, mely testvéreim oly nagy számát teszi szerencsétlenné, Hannibal esküjét tettem. Később némi matematikai oktatással, irnokoskodással, nevelősködéssel s a lapokba írott dolgozataival sikerült egy kis jövedelemre szert tennie. 1834-ben végre bejutott a «Bon Sens» című demokrata lap szerkesztőségébe, melynek vezetője mindjárt első munkája megjelenése után 1200, de két hétre rá már 3000 frank évi díjat biztosított számára s két év múlva a lap szerkesztését is átadta neki. Azonfelül más la-

pokba, folyóiratokba is küldött dolgozatokat, melyek csakhamar megállapíták hírnevét. Míg a lap új tulajdonosa megváltoztatta a lap szellemét, Blanc megalapította a «Revue de progrès» című folyóiratot, mely 1839. aug. 15-én közölte a Napoleon Lajosról szóló nevezetes cikkét, minek megjelenése után néhány nappal orgyilkosok támadták meg az éjjel lakására térő Blanc-t, ki csak csodának köszönhető megmenekülését. A «munka szervezéséről» szóló híres műve is, melynek a munkások előtt későbbi pártatlan népszerűségét köszönhető, itt jelent meg először.

Az 1830-ki demokrata-párt régóta óhajta már nagyobb történelmi munkában adadni elő a

BLANC LAJOS.